

॥ त्रिलोकीचे राजे ॥

प.पू.श्री बापुराव महाराज खातखेडकर

व

प.पू.श्री मायबाई महाराज खातखेडकर

यांचे समग्र जीवन दर्शन

भाग – २

-: लेखक :-

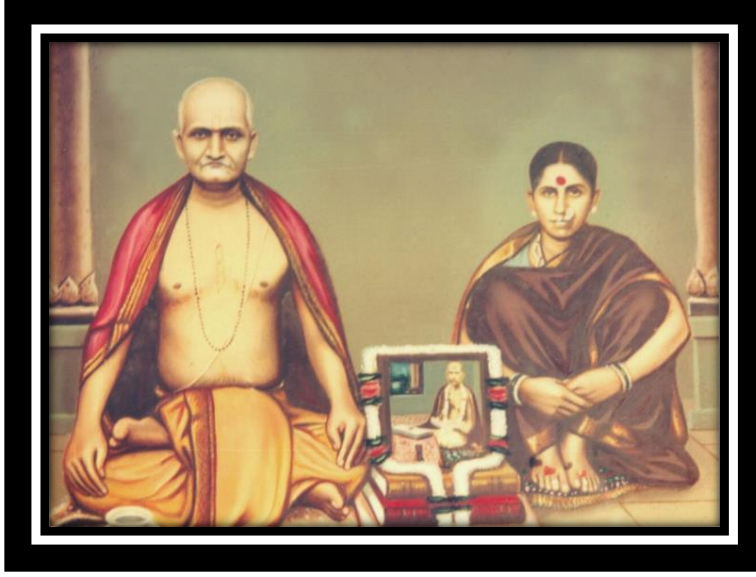
सुधीर अच्युतराव भालेकर, पुणे

-: प्रकाशक :-

मधुकर कृष्णराव खातखेडकर

एन १५, रेशिमबाग,

नागपूर

गुरु परंपरा

सूरदास म्हणाले की एखाद्या संताची कथा सांगताना, त्यांचे गुणवर्णन करतांना त्या संताच्या गुरुपरंपरेबद्दल माहिती असल्यास जरूर सांगावी. आपण ज्या संतावर श्रद्धा ठेवून त्यांचे चरित्र कथन करतो त्या संताला त्याच्या गुरुचे वर्णन ऐकायला आवडते. तसेच श्रोते आणि वाचकांना अनेक संत चरित्राची माहिती मिळते. संत चरित्र हे मुळातच गोड आणि श्रवणीय आहेत. म्हणून मी पू. बापुराव महाराज खातखेडकर यांची गुरु परंपरेतील संतांचे चरित्र प्रथम सांगतो.

संतांनी वाङ्मय रूपात विपुल ज्ञान भंडार दिला आहे तो परम सत्य परमेश्वर जाणून घेण्यासाठी. प्रत्येक संताला परमेश्वर प्राप्तीचा मार्ग दाखविण्यासाठी गुरु मिळाला आहे. पुराण, उपनिषदात गुरुचे महात्म्य वर्णन केले आहे. संतांनी पण गुरुला शरणागती जाऊन उद्धार करण्यासाठी सांगितले आहे. संत कबीराने स्पष्ट सांगितले की परमेश्वर व गुरु एकावेळी समोर आले तर प्रथम वंदन गुरुला करावे -

"गुरु गोविंद दोनो खड़े, काके लागूं पाय ।
बलिहारी गुरु आपनो, गोविंद दियो बताय ॥"

संत जनाबाई ह्या नामदेव महाराजांकडे राहत होत्या. तिने नामदेव महाराजांना गुरु मानले. जनाबाई म्हणते
"तयावीण मज दाही दिशा ओस, न लगे चित्तास गोडी काही ।
जनी म्हणे ऐसी आवड नाम्याची, म्हणोनिया त्याची झाले दासी ॥"

नामदेव महाराजांना अहंकार होता की ते विठ्ठलाशी बोलतात, देवाला नैवेद्य खाऊ घालतात. त्यांना गुरुची गरजच काय? एकदा मंगळवेढ्याला संत मेळा जमला होता. त्यावेळी ज्ञानदेव महाराजांचा अधिकार आणि निवृत्तिनाथ, सोपान आणि मुक्ताबाईची ख्याती सर्व दूर पसरली होती. प्रत्येक संताने वयाने लहान असलेल्या ज्ञानदेवाला नमस्कार केला. अहंकारामुळे नामदेव महाराजांनी ज्ञानदेव माऊलीला नमस्कार केला नाही. यानंतर पंढरीला विठ्ठलाशी भेट झाली तेव्हा विठ्ठलाने नामदेव महाराजांना सांगितले की बरीच संत मंडळी निवृत्तिनाथ, ज्ञानदेव, सोपान आणि मुक्ताबाईच्या दर्शनाला जात आहेत. तू पण आळंदीला जा. चांगदेव महाराज ज्ञानदेवांच्या भेटीसाठी अहंकार घेऊन व्याघ्रावर आले आणि चांगदेवांच्या भेटीसाठी निवृत्तिनाथ, ज्ञानदेव, सोपान आणि मुक्ताबाई निर्जीव भिंतीवर बसून भित चालवून चांगदेवासमोर आलेले पाहून चांगदेवाचा अहंकार गळाला आणि नामदेव महाराजांचा सुद्धा गळाला. या संतांनी ज्ञानदेव माऊलीला वंदन केले. ज्ञानदेवांना शिष्य होण्याची विनंती केल्यावर त्यांनी पुन्हा विठ्ठलाकडे नामदेवांना पाठविले. विठ्ठलाने नामदेवांना ज्ञानदेवांचे शिष्य विसोबा खेचराकडे ओढ्यानागनाथला पाठविले. विसोबा खेचरांची ओढ्यानागनाथला नामदेवाची भेट झाली तेव्हा शिव मंदिरात विसोबा खेचराचे पाय पिंडीवर होते. नामदेवांना विसोबा खेचराचा खूप राग आला. त्यांनी विसोबा खेचराचे पाय उचलून हलविले. त्याजागी विसोबाच्या पायाखाली पिंड आली. असे पुन्हा पुन्हा झाले. विसोबा खेचर नामदेवांना म्हणाले "नामदेव ज्या ठिकाणी शिव नसेल त्या जागी पाय हलवून ठेव." नामदेवाचे डोळे उघडले. चराचरात भगवंत आहे याचा बोध नामदेवांना झाला. नामदेवांनी विसोबा खेचराचे पाय धरले आणि नामदेव विसोबा खेचराचे शिष्य झाले. या प्रमाणे ज्ञानदेव महाराज नामदेव महाराजांचे परात्पर गुरु झाले.

ज्ञानदेव महाराज त्यांच्या गुरुबद्दल सांगतात की निवृत्तिनाथांमुळे ते उद्धरले -

"श्रीगुरु सारिखा असता पाठीराखा,
इतरांचा लेखा कोण करी ।
ज्ञानदेव म्हणे तरलो तरलो,
आता उद्धरलो गुरुकृपे ॥

संतांची अशी श्रद्धा आणि विश्वास गुरुरवर असतो. सूरदासजींनी खालील भजन म्हटले -

गुरुजी मैं तो एक निरंजन ध्याऊं जी ।
दूजे के संग नहीं जाऊं जी ॥ ध्रु. ॥
दुख न जानूं मैं दरद न जानूं
न कोई बैद बुलाऊं ।
सद्गुरु बैद मिले अविनाशी
वाही को नाड़ी बताऊं ॥ १ ॥
गंगा न जाऊं मैं जमना न जाऊं

ना कोई तीरथ नहाऊं ।
अडसठ तीरथ है घटमाही
वाही में मल मल नहाऊं ॥ २ ॥
पाती न तोड़ूं मैं पथरा न पूजूं
ना कोई देवल जाऊं ।
बन बन की मैं लकड़ी न तोड़ूं
ना कोई झाड़ सताऊं ॥ ३ ॥
सुन हे मच्छिंदर गोरख बोला
ज्योत में ज्योत मिलाऊं ।
किरपा भई जद सतगुरुजी की
आवागमन मिटाऊं ॥ ४ ॥

सूरदास पुढे म्हणाले की सद्गुरुकृपेने सर्व दुःखापासून भवपार होतो. सद्गुरु आणि मी ज्योतीरुपाने एकरूप होतो. त्यासाठी मी माझा विश्वास आणि श्रद्धा दृढ करून सद्गुरुला शरण जातो.
अशी जनाबाईची परंपरा हेच सांगते की अहंकार सोडून गुरुने सांगितलेल्या मार्गावर, परमेश्वर प्राप्ती आणि निजानुभव घेण्यासाठी दृढ निश्चय ठेवून श्रद्धा ठेवावी. भवसागर तारणारा सद्गुरु शिवाय दुसरा कोणी नाही. या मार्गावर जाण्यासाठी "संतांचे कुळ आणि नद्याचे मूळ" पाहू नये, असे म्हणतात. संत हे संत कुळीचेच असतात. ते सर्व उपाधी पासून मुक्त असतात. त्यांचा जन्म लोकोद्धारासाठी असतो.

गुरुगीतेत गुरुचे महत्त्व सांगितले आहे. श्री रंगनाथ व्यंकटेश जपे यांनी पू. बापुराव महाराज खातखेडकर यांची पोथी लिहीली असून या गुरुगीतेतील ज्ञान त्यांनी दुसऱ्या अध्यायात सांगितले आहे.

गुरुवंदन व त्याचे महत्त्व खालील श्लोकातून आपण नेहमी श्रवण करतो.

१. ब्रह्मानंदं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्तिम् ।
द्वंद्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम् ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधीसाक्षिभूतम् ।
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥
२. गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुर्साक्षात् परब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
३. आनंदमानंदकरं प्रसन्नं । ज्ञानस्वरूपं निजबोधरूपम् ।
योगीन्द्रमीड्यं भवरोग वैद्यं । श्रीमद्गुरुं नित्यमहं नमामि ॥
४. अखण्ड मंडलाकारं व्याप्तं येन चराचरम् ।
तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
५. सर्वश्रुति शिरोरत्नं विराजितं पदांबुजम् ।

- वेदान्ताम्बुज सूर्याय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
६. अज्ञानतिमिरांधस्य ज्ञानांजन शलाकया ।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्री गुरवे नमः ॥
७. गुरुमूर्तिं स्मरेनित्यं गुरुनाम सदा जपेत् ।
गुरोराज्ञां प्रकुर्वीत गुरोरन्यत्र भावयेत् ॥
८. यस्य स्मरणमात्रेण ज्ञानमुत्पद्यते स्वयम् ।
स एव सर्व संपत्तिः तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
९. अनेक जन्म संप्राप्त कर्मबंधविदाहिनम् ।
स्वात्मज्ञान प्रभावेन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
१०. मन्नाथः श्रीजगन्नाथः मद्गुरुः श्रीजगद्गुरुः ।
सर्वात्मा सर्वभूतात्मा तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
११. ध्यानमूलं गुरोर्मूर्तिः पूजामूलं गुरोःपदम् ।
मन्त्रमूलं गुरोर्वक्त्रं मोक्षमूलं गुरुकृपा ॥
१२. यस्मात्परतरं नास्ति नेति नेति च वै श्रुतिः ।
मनसा वचसा चैव सर्वदाऽऽराधयेद्गुरुम् ॥
१३. यदंघ्रिकमलद्वंद्वं द्वंद्वं ताप निवारकम् ।
तारकं भवसिंधौहि सद्गुरुं प्रणमाम्यहम् ॥
१४. गुरोः कृपाप्रसादेन आत्मारामो हि लभ्यते ।
अनेन गुरुमार्गेन आत्मज्ञानं प्रवर्तते ॥
१५. ज्ञानं विना मुक्तिपदं लभते गुरुभक्तितः ।
गुरोः समानता नास्ति श्रियौऽसौ गुरुमार्गिणाम् ॥
१६. गुरुर्देवो गुरुधर्मो गुरुर्निष्ठा परंतपः ।
गुरोः परतरं नास्ति नास्ति तत्त्वं गुरोः परम् ॥
१७. सत्यं सत्यं पुनः सत्यं निजधर्मो मयोदितः ।
गुरुगीता समं नास्ति सत्यं सत्यं वरानने ॥
१८. आब्रह्मस्तं पर्यन्तम् भेदातीतं सदागुरुम् ।
स्थावरं जंगमं चैव प्रणमामि जगन्मयम् ॥
१९. स्वयं सर्वमयो भूत्वा परं तत्त्वं विलोकयेत् ।
परात्परतरं नान्यत् सर्वमेतन्निरालयम् ॥
२०. परात्परतरं ध्येयं नित्यमानंदकारकम् ।
हृदयाकाश मध्यस्थं शुद्ध स्फटिक सन्निभम् ॥
२१. श्रीमत्परब्रह्म गुरुं स्मरामि ।

- श्रीमत्परब्रह्म गुरुं वदामि ।
श्रीमत्परब्रह्म गुरुं नमामि ।
श्रीमत्परब्रह्म गुरुं भजामि ॥
२२. नित्यशुद्धं निराभासं निराकरं निरंजनम् ।
नित्यबोधं चिदानंदं गुरुब्रह्म नमाम्यहम् ॥
२३. शोषणं पाप पङ्क्तस्य दीपनं ज्ञानतेजसाम् ।
गुरुपादोदकं सम्यक् संसारार्णव तारकम् ॥
२४. गुरुपादांबुजं स्मृत्वा जलं शिरसि धारयेत् ।
सर्व तीर्थावगाहस्य संप्राप्नोति फलं नरः ॥
२५. अज्ञानमूल हरणं जन्मकर्म निवारणम् ।
ज्ञानवैराग्य सिद्ध्यर्थं गुरुपादोदकं पिबेत् ॥
२६. नमोऽस्त्वनंताय सहस्रमूर्तये ।
सहस्रपादाक्षि शिरोरुबाहवे ।
सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते ।
सहस्रकोटि युगधारिणे नमः ॥

स्कंदपुराणात गुरुगीतेच्या ३ अध्यायामधे २१४ श्लोकांत भगवान शंकरांनी पार्वती मातेला गुरु देवाहून मोठा आहे हे सांगितले आहे.

निरहंकारी, मधुराभक्तीचा मेरुमणि, विमल ज्ञानी, शुद्ध भावी, कारुण्याचा सागर, गृहस्थाश्रमी संत पू. बापूराव महाराज खातखेडकर यांच्या गुरु परंपरेत पू. ब्रह्मचारी महाराज, त्यांचे शिष्य पू. आप्पाजी महाराज घाटे, त्यांचे शिष्य पू. बाबासाहेब महाराज गढीकर हे विदर्भातील महान संत झाले. पू. गढीकर महाराजांचे शिष्य पू. बापूराव महाराज होते. या संतांचा संक्षिप्त परिचय पुढे देतो.

प.पू.श्री संत नित्यानंद परमहंस ब्रह्मचारी महाराज (रेवसा)

पू. श्री संत ब्रह्मचारी महाराज हे पू. बापूराव महाराज यांचे गुरुपरंपरेतील परात्पर गुरु पू. श्री आप्पाजी महाराज घाटे (आर्वी) यांचे गुरु होते. पू. ब्रह्मचारी महाराज मथुरेत ब्राह्मण कुळात शके १६११ मधे जन्मले. त्यांच्या कुळात प्रत्येक तीन पीढी गेल्यावर ब्रह्मचारी जन्म घेत असत. त्या कुळात आधी १७ ब्रह्मचारी झाले व रेवसा येथील पू. ब्रह्मचारी महाराज अठरावे ब्रह्मचारी होते. भगवंताची लीला अगाध आहे. एखादे कुळ संत कुळ असावे आणि त्या ब्रह्मचाऱ्यांकडून निरनिराळ्या प्रदेशात जाऊन तप साधना करून त्या प्रदेशांत आध्यात्मिक

कार्य संतरुपाने व्हावे, ही परमेश्वराची इच्छा आहे, असे म्हणता येईल. ते कुळ धन्य आहे व वंदनीय आहे. याच ईश्वरी इच्छेप्रमाणे पू. ब्रह्मचारी महाराज कौडिण्यपुर (अमरावती) जवळ पयोष्णी (पूर्णा) नदीच्या तीरावर वाठोडा शुक्लेश्वर गावाच्या शेजारी घनदाट अरण्यात एका भुयारीत असलेल्या शिव मंदिरात आले. या ठिकाणी लोकांची वर्दळ नव्हती. हिंस्र श्वापद, पशु पक्षी, सरपटणारे प्राणी, वनराई व अंधार हेच पू. ब्रह्मचारी महाराजांच्या साथीला होते. या ठिकाणी दोन तप म्हणजे २४ वर्षे पू. महाराजांनी कठोर तप केले. शिवाच्या सान्निध्यात आत्मानुभव घेतला. कडूलिंबाचा पाला खाऊन व नदीचे पाणी पीऊन ते उदर निर्वाह करीत होते. लोक संपर्क या काळात नव्हता. वैराग्य व सर्वसंग परित्याग आणि कठोर तपाने त्यांनी साधना केली. त्यांना भगवंताचे दर्शन झाले.

प.पू.ब्रह्मचारी महाराज (रेवसा)

संतपद मिळण्याचा संतांचा उद्देश नसतो. परमेश्वर प्राप्तीसाठी तन आणि मन समर्पण करणे आवश्यक असते. तनशुद्धि आणि मनशुद्धिने परमेश्वर प्राप्तीचा मार्ग सुकर होतो. संतांचे चरित्र बघितले की लक्षांत येते की ते स्वयंभू संत म्हणून जन्माला येत नसून त्यांना जप आणि तप अशा साधनेच्या मार्गाने ज्ञान मिळवावे लागते. अनुभव स्वतः घ्यावा लागतो. योग साधना शिकावी लागते. वेळ आली की परमेश्वरच अशा साधकाला आज्ञा देऊन लोक कल्याण, जगदोद्धारासाठी व सामान्य लोकांना पारमार्थिक मार्गावर आणण्यासाठी त्यांच्याकडून संत कार्य करवून घेतो. अनुभवशून्य ज्ञान उपदेश याने मार्गदर्शन होऊ शकत नाही. पू. ब्रह्मचारी महाराज सिद्धयोगी पुरुष, वैरागी, ब्रह्मज्ञानपूर्ण, शांतीचे सागर होते.

दोन तपे झाल्यावर एके दिवशी काही चोर भुयारात आले. तेथे पू. महाराज साधना करीत होते. त्या चोरांनी पू. महाराजांना बेदम मारले व लपविलेले धन मागू लागले. खूप मार खालल्यावर पू. महाराज बेशुद्ध झाले. चोरांना धन मिळाले नाही. महाराज सावध झाल्यावर चोरांनी विचारले की येथे कशाला राहता? तेव्हा महाराज म्हणाले की भाविकांच्या उद्धारासाठी मी परमेश्वराकडून आत्मज्ञानाचे धन मिळवून लोकांना वाटणार आहे. त्यांनी चोरांना सांगितले की तुम्ही मारून नेत्रांजन घातले. पूर्वसुकृतामुळे मला मार मिळाला म्हणून तुम्ही शिवरूप आहात. ते त्या चोरांना म्हणाले की "मी तुम्हाला नमस्कार करतो व तुमची सेवा करतो". वाणीत गोडवा आणि लीनता बघून चोरांना पश्चाताप झाला. ते रडू लागले व महाराजांना शरण आले. महाराजांवरील संकट टळले. साधू-संतांना पण भोग भोगावे लागतात आणि परीक्षा द्यावी लागते. सुख-दुःख, मानापमान, निंदा-स्तुती, अहंकार याचा परिणाम त्यांच्यावर नव्हता. त्यांची भावना झाली की चोररूपात महाकाळ यांनी दर्शन दिले आणि ज्ञान मिळाले. या घटनेमुळे पू. महाराज भुयारात कण्हत आहेत हे लोकांना कळले. स्वतः पू. ब्रह्मचारी महाराज लोकोद्धारासाठी प्रगट झाले. वाठोड्याचे श्री रामभाऊ पांडे यांनी त्यांना गावात आणले. पुढे त्यांनी पू. ब्रह्मचारी महाराजांना विशीं वलगावास नेले व अमरावतीला आणले.

अमरावती आणि परिसरांत पू. ब्रह्मचारी महाराजांबद्दल माहिती कळायला वेळ लागला नाही. सुवासिक फुलांचा वास जसा लपू शकत नाही तसे ब्रह्मज्ञानी सिद्धयोगी पुरुषाचे त्या परिसरातील वास्तव्य कसे लपू शकेल? लोक पू. महाराजांच्या संपर्कात येऊन परमार्थ मार्गाला लागले. त्यांना प्रपंच परमार्थाच्या अडचणीसाठी मार्गदर्शन मिळू लागले. सूरदास म्हणाले की पू. महाराजांचे लोकांना दर्शन व मार्गदर्शन म्हणजे परब्रह्माने जगव्यापून भक्तांना परमेश्वर भक्तीचे मधप्राशन देण्यासारखे आहे. असे असे पू. माऊलीचे म्हणणे -

‘सुंदर सुरेख वोतिले । परब्रह्म तेन फाकले । ति व्योमाव्योम सामावले । नयनी वो माय ॥

कमलनयन सुमन फाकले । तया परिमळा आणिले । मकरंदी वो माय ॥

एकदा भक्ताने पू. महाराजांना वाठोड्यास जाताना घोडे बसावयास दिले. रानांतून जातांना घोडे थबकले. घोडे पुढे जाईना. वाघ-वाघीणी त्यांच्या मार्गावर आडवी आली होती. कठिण संकट आले होते. पू. महाराजांनी घोड्यावरून उतरून दोन वाघांचे कान पकडून शिवलिंगापाशी नेले. वाघांनी महादेवाला वंदन केले, नंतर वाघांना जंगलात परत पाठविले. या योगी ज्ञानी पुरुषाला मानव, पशु सर्व आत्मा समान होते. योनिभेद नव्हता. हा चमत्कार बघून पू. महाराजांची कीर्ती पसरू लागली. योगी चांगदेव महाराज ज्याप्रमाणे वाघावर बसून ज्ञानेश्वर महाराजांच्या दर्शनाला आले माहितच आहे. अशी कृती योगी पुरुषच करू शकतो.

अमरावती जवळ खार तळेगांवच्या एका ब्राह्मण दंपतीला मुलगा नव्हता. त्याने माहूरगढवरील दत्तात्रेयाला नवस केला की त्याला पुत्र झाला तर तो पुत्र दत्तात्रेयाच्या पायावर घालून वाहीन. त्या ब्राह्मणाला नवस पावला आणि दोन पुत्र त्यांना झाले. त्यांनी दुसऱ्या पुत्राला वाहण्यासाठी माहूर येथे नेले. दत्ताने ब्राह्मणाला दृष्टांत दिला की जसा नवस बोलला तसे केले पाहिजे. म्हणून ब्राह्मणाने पहिल्या मुलाला दत्तात्रेयाला वाहून गावी परतले. ब्राह्मण दाम्पत्याला पुत्र सोडतांना दुःख झाले. त्या मुलाचे नांव विठ्ठल होते. माहूरच्या महंतांना विठ्ठल हा विघ्न व अडचणीत आणणारा वाटल्यामुळे हाकलून दिले. हा विठ्ठलमुनि वनोवनी हिंडला. दत्तात्रेयाने विठ्ठलाला दृष्टांत देऊन आशीर्वाद दिला की त्याचे सद्गुरु पू. श्री ब्रह्मचारी महाराज त्याचे जवळ आले आहेत. त्यांना गुरू करावे.

त्यांच्या सेवेने ब्रह्मभाव प्राप्त होईल. श्री विठ्ठल यांना पू. ब्रह्मचारी महाराजांचा उपदेश झाला. पू. महाराजांनी श्री विठ्ठलगिरी यांस खारतळेगांवी राहून ज्ञानानुभव मिळवून सद्गुरुपंथ चालविण्याची आज्ञा केली. त्याप्रमाणे श्री विठ्ठलगिरी खारतळेगांवास राहिले. पुढे पू. ब्रह्मचारी महाराज खारतळेगांवी आले तेव्हा त्यांचे परम शिष्य श्री विठ्ठलगिरी यांनी पू. महाराजांचे दर्शन घेतले. सद्गुरु दर्शन घेताच श्री विठ्ठलगिरी यांस भाव समाधी लागली. श्री विठ्ठलगिरींना आत्मानुभव येऊन ज्ञानदृष्टि प्राप्त झाली. सद्गुरु-शिष्याचे नाते त्या आगळ्या वेगळ्या भेटीत होते. गुरु व शिष्य या भेटीत एकरूप झाले. गुरु शिष्य नाते हे एकरूप होण्यासाठीच आहे. द्वैतभाव दूर होणे ही चित्त स्थिती शिष्याला प्राप्त होते. याचा अनुभव प्रत्यक्षदर्शी पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांना घेता आला.

पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी श्री विठ्ठलगिरींना अमरावतीला वास्तव्य करायला सांगितले, तेथे विठ्ठलगिरी हे पू. विठ्ठलगिरी महाराज म्हणून प्रसिद्धीस आले. त्यांनी भक्ती मार्गाचा प्रसार केला. त्यांचे विदर्भात अनेक शिष्य झाले. अमरावतीला पू. विठ्ठलगिरींनी लोकांच्या सहकार्याने लक्ष्मीनारायण मंदिर बांधले. पू. विठ्ठलगिरी महाराज या मंदिरात राहिले. आजही विठ्ठलगिरी महाराजांवर श्रद्धा ठेवणारे भक्त अमरावतीला या मंदिरात दर्शनासाठी येतात.

पू. ब्रह्मचारी महाराज घोड्यावरून निरनिराळ्या गावी भ्रमण करीत होते. भक्त मंडळी बरोबर असायची. एकदा अमरावती - वलगांव करून कठोरा गावी पू. ब्रह्मचारी महाराज निघाले. वलगांव जवळ पेढी नदीचे मोठे पात्र असून जवळ बोरनदी व पेढीनदी चे संगम स्थान आहे. त्याजवळ रेवसा ही ग्रामवस्ती आहे. या रस्त्याने पू. महाराज चालले होते, तेव्हा रेवसा गावचे शामराव बापू पू. महाराजांच्या दर्शनाला आले. शामराव बापू रेवसा गावचे सधन शेतकरी आणि पांडुरंग भक्त होते. ते नियमित पंढरीची वारी करायचे. शामराव बापूंना स्वप्न पडले की यांना महात्मा भेटणार आहे. त्याचवेळी पू. महाराज रेवसा येथे आले. हे कळल्यावर शामराव दर्शनाला आले. पू. महाराजांना आधीच माहित होते की शामराव बापू हा सद्भक्त भेटणार आहे. पू. महाराजांनी शामराव बापूंना पुत्र भेटीप्रमाणे जवळ घेतले आणि आलिंगन दिले. शामराव बापूने पू. महाराजांना विनंती केली की रेवसा येथे पू. महाराजांनी रहावे. पू. महाराज शामराव बापूंना म्हटले की दोन तलवारी एका म्यानात राहू शकत नाही. तसेच दोन साधू एका ठिकाणी कसे राहू शकतील? पू. महाराज त्यांना म्हणाले की ते परोपकारी आणि पंढरीची वारी करणारे असे साधू आहेत. हे वचन ऐकून शामराव बापू यांनी पू. महाराजांना सांगितले की त्यांनी पंढरीनाथाच्या आज्ञेप्रमाणे पू. महाराजांच्या चरणी तन, मन आणि धन समर्पित केले आहे. आता त्यांना पंढरीनाथा शिवाय काही नको. शामराव बापू जसे बोलले त्यांनी तसे करून दाखविले. पू. महाराजांना रेवसा येथे आणून सर्वस्व त्यांच्या स्वाधीन करून पंढरीला गेले व देहत्याग केला.

वाठोडा शुक्लेश्वरी एक सुंदरबाई निपुत्रिका होती. तिच्या जवळीक असलेल्या दुष्ट लोकांनी सल्ला दिला की पू. ब्रह्मचारी महाराज साधू म्हणवितो त्याला जर विष पाजले तर तिला पुत्र प्राप्ती होईल. संतांच्या मनात एखाद्याचा उद्धार करायचा किंवा त्या व्यक्तीची इच्छापूर्ति करायचे ठरविले की ते सहजपणे भक्तांवर कृपा करतात. निपुत्रिक स्त्रीचा हेतू बघून पू. महाराज त्या स्त्री जवळ गेले व भूक लागली म्हणून दूध मागितले. पू.

महाराजांचा अधिकार त्या बाईला माहित नव्हता. त्या स्त्रीने पू. महाराजांना विषयुक्त दूध पाजले. पू. महाराजांनी योग सामर्थ्याने दूध पचविले. पू. महाराजांनी त्या स्त्रीला उपदेश केला की पुत्र, मित्र, गोतावळा आणि संपत्ति ही सर्व मातीत जातील. माणसाने सदाचाराने रहावे. कपट दुष्टता स्वतःच्या स्वार्थासाठी करणे हे अधर्म होय. तिची इच्छापूर्ति पू. महाराजांच्या आशीर्वादाने झाली व पुत्र प्राप्ति झाली. श्रीकृष्णाने पूतनेचे विष आणि शिवाने अमृत-मंथनाचे विष पचविले. तेच दैविक सामर्थ्य पू. ब्रह्मचारी महाराजांचे होते.

जे भक्त पू. ब्रह्मचारी महाराजांवर निष्ठा ठेवून त्यांची भक्ती करीत त्यांची काळजी या संताला होती. रेवसात भगवान न्हावी असाच एक भक्त होता. पू. महाराजांना कळले की त्या रात्री भगवानवर गंडांतर आले आहे. पू. महाराज अचानक भगवानकडे आले आणि मशाल हातात देऊन म्हणाले की आत्ताच बाहेर चल. बाहेर लोकांना आश्चर्य वाटले की महाराजांनी भगवान न्हाव्याला कुठे नेले? भगवान थकला पण पू. महाराज काही थांबेना. वनात गेल्यावर एक काळसर्प भगवान समोर आला. तो सर्प दंश करू पाहत होता. पू. महाराज भगवानला म्हणाले "घाबरू नको व माघारी जाऊ नको." पू. महाराजांनी त्या सर्पाला आज्ञा केली की भगवान यांस चार दिवस परोपकाराने अजून जगू दे व आयु सरल्यावर प्राण ने. सर्पाने पू. महाराजांना नमस्कार केला आणि वनात निघून गेला. सकाळी भगवानला गावातील मंडळी विचारू लागली कि मशाल घेऊन पू. महाराजांबरोबर कुठे गेला होता? भगवानने रात्रीची माहिती दिली. तो म्हणाला "पू. महाराज स्वतः कृपावंत होऊन त्याच्यावरचे गंडांतर टाळण्यासाठी आले होते. हे अलौकिक सामर्थ्य पू. महाराजांनी मज पामरासाठी जात-पात, आचार-विचार, व पावित्र्य न बघता दाखविले. पू. महाराजांना माझी कशी करुणा आली?" या घटनेमुळे भक्तांचा विश्वास पू. महाराजांबद्दल वाढू लागला. "निवृत्ती म्हणे जन हरिचे स्वरूप, काळाचे पैमाप हरिनामे". संत जनमाणसांना हरिरूप मानतात. पू. महाराजांची वृत्ती तशीच होती.

लोटनशा नावाचा सिद्धीभ्रम झालेला मुसलमान हातात सर्प घेऊन स्वतःला थोर म्हणवून घेत होता. पू. महाराजांनी त्याला समजावून सांगितले. लोटनशा समजुतीने ऐकेना. पू. महाराजांनी त्याला मारले तेव्हा लोटनशा याने पू. महाराजांना विनंती केली 'कृपा करुन मारू नका. महाराज आपण थोर आहात हे कबूल करतो.' लोटनशा याने महाराजांचा उपदेश मागितला. पू. महाराज यांनी कानात उपदेश केला आणि सांगितले की त्यांचा आत्मा सर्वांठायी आहे. जो आत्मा तुझ्या माझ्यात आहे तोच आत्मा सर्पात आहे. डोक्यावर सर्प घेतल्याने तुझा उद्धार होणार आहे काय? जरी अनेक धर्म, पंथ असले तरी सर्व जीवमात्रांत एकच आत्मा वास करतो. सर्प हातात धरून गर्व करू नको. हिंदू काय जमीनीवर जन्मले आणि मुसलमान काय आकाशातून उपजले? पू. महाराजांचा उपदेश लोटनशाला पटला. काही दिवसांकरीता लोटनशा प्रवासास निघून गेला. आल्यावर त्याला आत्मज्ञान झाले. त्यालाही लोक संत मानू लागले. काही दिवसांनी लोटनशाने देह सोडला. मुस्लिम व हिंदू यांत पुढे वाद झाला की लोटनशा हा आमचा होता. पू. ब्रह्मचारी महाराज म्हणाले की लोटनशा आत्मज्ञान संपन्न होता. कुठल्याही जाति पंथाचा वा धर्माचा साधू आत्मज्ञान संपन्न असल्यामुळे भेदाभेद करणे हे अज्ञान आहे. अशा साधूवर सर्वांनीच श्रद्धा ठेवावी, वंदन करावे, त्यांचे उत्तम गुण घ्यावे आणि उपासना करुन आत्मज्ञान मिळवावे. पू. ब्रह्मचारी महाराजाने मौलिक ज्ञान लोकांना दिले.

पू. ब्रह्मचारी महाराज या महापुरुषाचे हृदय मेणाहून कोमल, विरक्त, दयाळू आणि परदुःख बघून कळवळायचे. 'वामदेव' नावाचे एक स्थान होते. आजू बाजूला जंगल होते. एक उपाशी वाघ त्या भागात फिरत आला आणि गाईच्या वासराला सर्वासमोर घेऊन गेला. लोक भयग्रस्त झाले. पू. महाराजांना ही बातमी कळली. पू. महाराज रेवसा सोडून कामठ्यास आले आणि रावजी बेनोडकरांना म्हणाले की त्यांना शिकार करायला जायचे आहे, बरोबर हत्यार घ्या. ते वामदेव स्थानाकडे गेले. रस्त्यात रावजी यांना तहान लागली. बरोबर काही लोक होते. पू. महाराजांना अंतर्ज्ञानाने कळले की शिष्यांना तहान लागली. त्यांनी निर्जन स्थानी काठी आपटली. त्या जागी गोड पाण्याचा झरा वाहू लागला. सर्वांना आश्चर्य वाटले व ते गोड पाणी प्यायले. पू. महाराजांनी वरुणास्त्राच्या सामर्थ्याने शिष्यांची तृष्णा तृप्त केली.

मोठा वाघ त्या झऱ्याजवळ लोकांवर धावून आला. पू. महाराजांनी निर्मळ निराकार राहून त्या वाघाच्या पाठीवर हात फिरविला. वाघ पू. महाराजांचे पाय चाटू लागला. पू. महाराज सर्व प्राण्यांमधे भगवंत बघत होते. या आधी एकदा दुसऱ्या वाघाचे गर्वहरण करून कान पकडून जंगलात सोडले होते. पू. महाराजांनी त्या वाघाला तेथील लोकांना त्रास न देण्याची आज्ञा केली. वाघ निमूटपणे तपोवनात निघून गेला. असे सामर्थ्य आपण चांगदेव महाराज यांचे ऐकले. हातात सर्प व वाघावर बसून योगसामर्थ्याने हिंसक पशुवर मात करता येते. त्या प्रदेशात पू. महाराजांनी लोकांची भीती घालविली. रावजी व लोक आश्चर्यचकित झाले. या नंतर पू. महाराजांनी झऱ्याचे पाणी आणून एका दगडावर टाकायला लावले. हा दगड या भागाचा 'वामदेव' आहे असे पू. महाराजांनी सांगितले. त्या जागी रघुनाथ महल्ले यांनी देऊळ बांधले. वनराई कमी होऊन तेथे वामदेव गांव वसले आणि ते 'वामदेव' ग्रामदैवत झाले. पू. महाराजांचा सद्भाव भक्त लोकांप्रति असल्यामुळे ते स्वतः धावून योग सामर्थ्याने पीडा निवारण करीत होते. बरोबरीने परमेश्वराची उपासना व भक्ती करायला सांगायचे.

श्रावणमास होता. पुंजाजी धनस्कर सद्भक्त बोरनदीच्या काठी बैल आणायला गेला. त्याचा बाळ घरात एकटा होता. बैल घराकडे आणतांना झाडावरून भयानक सर्पाचे वेढेले पुंजाजी समोर पडले. त्याने पू. ब्रह्मचारी महाराजांचा धावा केला. हा धावा रेवश्याच्या मठात महाराजांना ऐकू आला. पू. महाराज रेवश्यात पुंजाजीच्या घरी जाऊन बाळाला कुरवाळून म्हणाले की पुंजाजी बाळाला एकटे सोडून बैल आणायला गेला. माहिती नाही तो बैल केव्हा आणतो. तिकडे सर्पाचे वेढेले बघून पू. महाराजांचा धावा केल्यावर पुंजाजी घाबरला आणि त्याला मूर्च्छा आली. मूर्च्छेतून शुद्धीवर आला तेव्हा पुंजाजीला समोर पू. महाराज दिसले आणि सर्प केव्हाच निघून गेला होता. पू. महाराज त्याला गावाकडे घेऊन आले. रेवश्याची गाववेस जवळ आली तर पुंजाजीला पू. महाराज बरोबर दिसले नाही. पुंजाजी लगेच मठात गेला तर पू. महाराज मठात बसले होते. पुंजाजी ने लोकांना घडलेली घटना सांगितली तेव्हा लोक हसले. लोकांनी पुंजाजीला सांगितले की पू. महाराज मठ सोडून कुठेही गेले नाही. याचाच अर्थ पू. महाराज एकाच वेळी मठात, पुंजाजी बरोबर आणि बाळा बरोबर होते. ते शिष्यासाठी स्मर्तृगामी होऊन धावून गेले.

पन्ना मांग रेवश्याच्या मठात रोज नियमित झाडलोट करीत होता. रोजची सेवा हीच त्याची भाव पूजा होती. पन्नाची पत्नी पुंसा बाळंतपणासाठी गावी माहेरी गेली होती. त्याला निरोप आला की पत्नी प्रसवने कठिण असून

ती मेल्यागत झाली आहे. लवकर या. पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी पत्राला सांगितले की झाडलोट अजून राहिले आहे. हे काम केल्याशिवाय पुंसाच्या भेटीला जायचे नाही. दुसरा निरोप आला की पत्नी बाळंतपणात गेली. पत्रा पू. महाराजांना म्हणाला त्याची पत्नी बाळंतपणात मेली तरी महाराज आपण झाडलोट कर म्हणता. कां जाऊ देत नाही? पू. महाराज पुन्हा पत्राला म्हणाले "झाडत रहा. संत सेवेचे कौतुक पहा. आनंदाचा निरोप येईल." तिकडे पुंसा हिला काळनिद्रा आली. पू. महाराज पुंसाला दिसले व त्यांनीच बळ दिल्यामुळे बाळंतपण झाले. पुत्र रत्न जन्माला आले. असे पुंसाने सांगितले. लगेच पुत्राला घेऊन पू. ब्रह्मचारी महाराजांच्या दर्शनाला पत्रा व पुंसा आले. कृतज्ञनेचे अश्रुने महाराजांची पूजा केली. पू. महाराजांनी म्हटले शेन्या आला. त्यानंतर मुलाचे नांव शेन्या ठेवण्यात आले. पू. महाराज जात-पात, पंथ न बघता शिष्याचा भाव बघून कृपा करीत होते.

वाठोडा शुक्लेश्वर या गावी एका ब्राह्मणाने त्याची बाल विधवा कन्या काशी हिला पू. ब्रह्मचारी महाराज यांना दान दिले. पू. महाराजांनी तिला धर्मकन्या मानले. मांडीवर खेळविले. तिचे लाड आणि कौतुक केले. तिला परमेश्वराची भक्ती शिकविली. साधना करवून घेतली. एकदा तिने कुणाकडे लसूण चटणी खाल्ली. ती तिला खूप आवडली. काशीने तशी चटणी पू. महाराजांना मागितली. पू. महाराजांच्या मनात त्यादिवशी काय आले ते तिला कळले नाही. पू. महाराजांनी पोटभरून लसूण मिर्ची खाऊन झाल्यावर नको तितक्या प्रमाणात आग्रहाने चटणी खायला लावली. ती रडू लागली तेव्हा काशीला पोटाशी घेऊन उपदेश केला आणि वासनेवर मनाचे बंधन घालायला सांगितले. पू. महाराज म्हणाले "काशी तुझा आणि माझा काही ऋणानुबंध आहे. ईश्वरचिंतन, वैराग्य, निर्वासना, इंद्रिय-निग्रह, संत-संग आणि जप-तप याचे महत्व परमेश्वर प्राप्ति करण्यासाठी आवश्यक आहे." पू. महाराजांनी काशीकडून सेवा करवून घेतली.

बळीराम भाऊ नावाचे वृद्ध गृहस्थ हे पू. महाराजांचे मित्र होते. ते सद्भक्त पंढरीची वारी करायचे. त्यांना स्वतःचे मरण माहित असावे. पू. महाराजांनी त्यांना विचारले की बळीराम निजधामाला केव्हा जाणार आहेस? पंढरीची वारीला जाण्या आधी. बळीराम भाऊने पू. महाराजांना आलिंगन दिले आणि नमन करून म्हणाले "महाराजा तुमच्या आधी निजधामाला जातो आणि तुमच्या चरणाची तेथे वाट पहातो. आता निरोप घेतो." वारीला जातांना आंबेटाकळी येथे आषाढ वद्य प्रतिपदेला बळीराम भाऊ यांनी देह ठेवला. पू. महाराजांना ही बातमी कळली तेव्हा महाराज म्हणाले "आता माझी जीवन यात्रा संपत आली आहे. मी पण निजधाम यात्रेस जाणार आहे." लोकांनी पू. महाराजांना म्हटले की आपली प्रकृति धडधाकट आहे. तेव्हा इतक्यात असे विचार कां आणता? असे बोलू नका महाराज. पू. महाराज म्हणाले "जगात राम-कृष्ण, संत आणि जगात येणाऱ्या प्रत्येक जिवाला मरण आहे. देह सोडणे म्हणजे आत्म्याचे मरण नाही. तो अविनाशी आहे. तुम्हाला माझ्या देहाचे प्रेम नको. मी अमर आहे. माझी ओळख कृष्ण भक्तीमधे पहावी. नाम जप, उपासना, प्रभु चिंतन, सदाचरण, कुळकुळाचार, सद्गुरु निष्ठा, सर्व आत्म्यात भगवंत पहाणे आणि आत्मानुभव घेणे, हे लोकांनी आचरणांत आणावे. यासाठी शुद्ध भाव नेहमी ठेवावा."

सूरदास म्हणाले असे उच्च श्रेणीचे संत गरीब, श्रीमंत, भाविक अभाविकासाठी खेडोपाडी वास्तव्य करून भक्ती आणि शुद्ध भावना जागृतीचे कार्य करीत होते. लोकांना उपदेश व बोध देत होते. त्यांचे भक्त प्रेमसागराच्या तरंगी हेलकावे घेत आनंदाच्या लहरी अनुभवीत होते.

शुद्ध ज्याचा भाव झाला । दुरी नाही देव त्याला ।
कोणी कोणा ओळखावे । सार शोधूनिया घ्यावे ॥
हीच इच्छा पू. ब्रह्मचारी महाराजांची होती.

अमरावती जिल्ह्यांत तळेगाव दशासर या ठिकाणी घाटे कुटुंब होते. घराण्यात संत व विद्वत्ता दोन्ही या कुलात वास करीत होते. पू. आप्पाजी उर्फ दामोदर रामचंद्र घाटे हे विद्वान शास्त्री या घराण्यात जन्मले. वयाच्या १६ वर्षात त्यांनी वेद-व्याकरण शिकून विद्वत्ता मिळविली. वयाच्या १६व्या वर्षी भागवत सप्ताह केला. त्यांना कृष्ण भक्तीची आवड होती. त्यांना प्रश्न पडला की पहिले कृष्णभक्ती करून गुरुभेट होते की गुरुभेटीमुळे कृष्णभक्ती केल्यानंतर कृष्ण दर्शन होते. त्यांनी पू. ब्रह्मचारी महाराजांबद्दल कीर्ती ऐकली होती. पू. विठ्ठलगिरी महाराज यांची पू. ब्रह्मचारी महाराजाबरोबर भेट झाली तेव्हा पू. आप्पाजी महाराज घाटे त्या प्रसंगाला हजर होते. त्यांनी बघितले की पू. विठ्ठलगिरी महाराज यांना एक घटिका समाधी लागली. या प्रसंगी पू. विठ्ठलगिरी महाराज यांना पू. ब्रह्मचारी महाराज यांनी उपदेश केला होता. पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांच्या मनात गुरु मिळावा ही ईच्छा होतीच. एकदा पू. आप्पाजी महाराजांचा श्रीमद् भागवत सप्ताह अमरावती येथे मुरलीधर मंदिरात होता. पू. ब्रह्मचारी महाराज त्यावेळी भागवत ऐकायला हजर होते. पू. ब्रह्मचारी महाराजांना पू. आप्पाजी महाराजांचे भागवत खूप आवडले. पू. ब्रह्मचारी महाराज पू. आप्पाजी महाराजांबद्दल म्हणाले "हा भूदेव आहे, प्रत्यक्ष कृष्णच पृथ्वीवर आला आहे." पू. आप्पाजी महाराजांनी पू. ब्रह्मचारी महाराजांना नमस्कार केला. पू. आप्पाजी महाराजांना दीड घटिका भाव समाधी लागली आणि आत्मानुभवाचे ज्ञान प्राप्त झाले. पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी पू. आप्पाजी महाराजांना मंत्रोपदेश देऊन आर्वी मधे राहून भक्तीप्रसार आणि लोकोद्धाराचे कार्य करण्यास सांगितले. पू. आप्पाजी महाराज यांनी त्याप्रमाणे गुरु आज्ञेचे पालन केले. ते पू. ब्रह्मचारी महाराजांचे आवडते शिष्य झाले. त्यांच्या गुरुभक्तीने पू. ब्रह्मचारी महाराज यांना आनंद झाला.

शके १७९० च्या पौष वद्य सप्तमीला पू. ब्रह्मचारी महाराजांना चार दिवस ज्वर आला होता. तेव्हा महाराजांजवळ त्यांची लाडकी मानसकन्या काशीबाई आणि भगवान हे शिष्य हजर होते. पू. ब्रह्मचारी महाराज यांनी काशीबाईला हाक मारली आणि जवळ बोलाविले. काशीबाई पू. ब्रह्मचारी महाराजांजवळ आल्या. पू. ब्रह्मचारी महाराजांचे तेजस्वी उग्ररूप बघून काशीबाई महाराजांपासून दूर गेल्या. त्यानंतर महाराजांनी भगवानला जवळ बोलाविले. तो पण ते रूप बघून दूर पळाला. तीच स्थिती परीटाची झाली. महाराजांची तब्येत अचानक खराब होत आहे हे बघितल्यावर भगवानने जवळ राहणाऱ्या परीटाला बोलाविले होते. तिघांनी घाबरून गावातील जन लोकांना मठात बोलाविले. रेवसा येथील मठात गर्दी जमा झाली. सर्व भक्त दुःखसागरात बुडाले. समोर सद्गुरु, कृष्णमूर्ती ठेवली. जप आणि भजन सुरू झाले. पू. ब्रह्मचारी महाराज लोकांना म्हणाले "पेढीच्या तीरी विठ्ठल त्यांना घ्यायला आला आहे. आता शीघ्र जायला हवे. मी काशी आणि भगवानला

प्रसाद घ्यायला जवळ बोलाविले. ते दूर गेले. या प्रसादाचा अधिकारी दामोदर घाटे (पू. आप्पाजी महाराज) आहे. त्याला बोलवा. माझे उत्तर क्रिया कर्म आप्पाजी करतील. ते जे सांगतील त्याप्रमाणे या मठात आणि त्यांच्या ईच्छेप्रमाणे वागावे."

पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी समाधी लावली आणि देह त्याग केला. त्यांची प्राण ज्योत वाठोडा शुक्लेश्वर येथे पिंडी मधे विलीन होतांना तेथील पुजाऱ्याने बघितले. पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांना पू. ब्रह्मचारी महाराज ब्रह्मलीन झाल्याची वार्ता कळल्यावर दुःख झाले आणि ते रेवशा येथे आले.

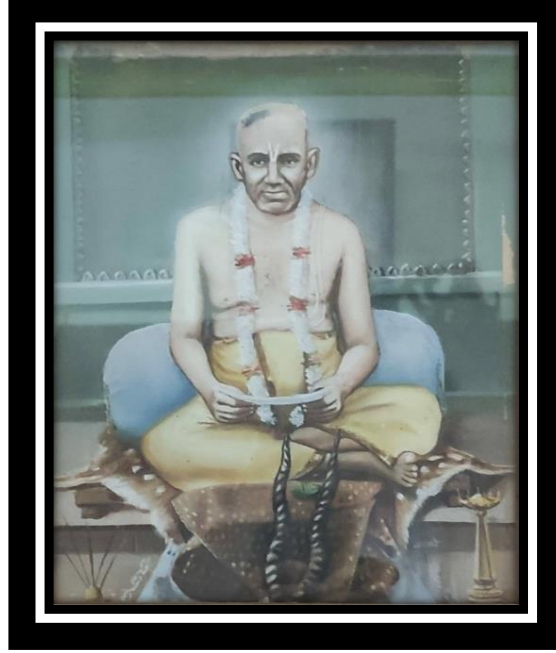
पू. आप्पाजी महाराज घाटे, पू. विठ्ठलगिरी महाराज, गणू आप्पा आणि हजारो भक्त रेवशा येथे मठात हजर झाले. दवलतगिरीने वीणा वाजविली. भजन आणि नाम जप सुरु झाला. रथांत पू. ब्रह्मचारी महाराजांचा देह बसवून अंत्य यात्रा गुलाल बुक्का फुले उधळीत पेढी नदीच्या तीरी आली. पू. आप्पाजी महाराजांनी सर्व उत्तर विधि, क्रियाकर्म श्राद्ध केले.

काशीबाईचा धर्मपिता पू. ब्रह्मचारी महाराज यांनी देह ठेवल्यावर काशीबाई यांना काही सुचेना. वेड्यासारखे ती करु लागली. मनाला बरे वाटावे म्हणून तिने दिनाजी बरोबर महाराजांचे मूळ गांव मथुरेला तीर्थाटन करायचे ठरविले. मथुरेला एका रथामधे बसून वृंदावनाला जातांना चोर डाकू त्यांच्या अंगावर धावले. दिनाजी आणि काशीबाई यांनी पू. ब्रह्मचारी महाराजांचा धावा केला. मरण समोर होते. दिव्य रथात एक तेजस्वी पुरुष त्यावेळी आला आणि चोरांना थांबा म्हटले. चोर पळाले. त्या दोघांना तो पुरुष दुसरा कोणी नसून आपले पू. ब्रह्मचारी महाराज आहेत हे कळले. काशीबाई व दिनाजी यांनी पू. महाराजांच्या चरणावर अश्रु अभिषेक केला आणि पाय घट्ट धरले. कृपावंत सद्गुरुंचे आभार मानले. पू. महाराजांनी रथांत बसून काशी व दिनास मथुरेला पोहोचविले आणि सांगितले की ते स्वतः पेढी नदीच्या तीरी समाधी मधे नेहमीसाठी वास करीत आहेत व भक्तांनी त्यांनी सांगितलेले उपदेश पाळावे. समाधीचे दर्शन घ्यावे. तीर्थाटनाची त्यासाठी गरज नाही. आपला प्रपंच परमार्थ उत्तम रीतिने आप-आपल्या जागी करावा. देहांती सुद्धा योगी पुरुष सगुणरूपात भक्तांसाठी धावून येतो हे काशीबाईच्या भक्तीभावामुळे शक्य आहे. असा हा प्रत्यक्ष अनुभव हा सर्व भक्तांसाठी मार्गदर्शक आहे.

बुधराम सूरदासला म्हणाले " या अलौकिक लीला करणाऱ्या सिद्धयोगी पुरुषांचे आपण संक्षिप्त चरित्र सांगून आम्हां सर्वांना उपकृत केले. लोकोद्धारासाठी संतांना कष्ट घ्यावे लागतात, त्यांना वैराग्य आणि विरक्ती बाणून आत्मानुभव मिळवावा लागतो. ते परमेश्वरस्वरूप झाल्यावरच आमच्या सारख्या भक्तांना मार्गदर्शन करतात. इतकेच नव्हे तर देह त्यागानंतर सुद्धा भक्तांना मार्गदर्शन करतात."

आत्माराम सूरदासला म्हणाले की पू. ब्रह्मचारी महाराज यांचे परम शिष्य पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांची संक्षिप्त माहिती आम्हांस सांगावी.

प.पू.श्री संत आप्पाजी महाराज उर्फ दामोदर रामचंद्र घाटे

पू. आप्पाजी महाराज घाटे

सूरदासांनी पुढील कथेला सुरुवात केली.

विदर्भात वर्धा जिल्ह्यांत आर्वी या गांवी पू. आप्पाजी महाराज घाटे म्हणजे पू. बापुराव महाराज खातखेडकर यांचे परात्पर गुरु यांचा जन्म शके १७५२ भाद्रपद कृष्णपक्ष अमावस्येला तळेगांव येथे झाला.

अमरावती जिल्ह्यात तळेगांव दशसहस्र या गांवी पू. आप्पाजी महाराज यांचे पणजोबा पू. राजेश्वर भट उर्फ काकाजी महाराज हे राहत होते. ते सकल शास्त्र संपन्न, थोर भगवत भक्त, प्रपंची राहून विरक्त आणि साक्षात्कारी पुरुष होते. यांची विद्वत्ता आणि अधिकाराबद्दल पंचक्रोशीत नांव गाजले होते. दक्षिणेतील एका तेलंगी ब्राह्मणाला कुष्ठरोग झाला तेव्हा तो पीडेने व्यथित होता. त्याची शंकरावर भक्ती होती. शंकराला साकडे घालण्यासाठी त्याने कठोर व्रत करण्याचे ठरविले. अन्न ग्रहण न करता त्याने अखण्ड रुद्राभिषेक पिंडीवर सुरु केला. तो प्राणाहुतीसाठी तयार झाला. यामुळे ब्राह्मणाचे चित्त निर्मल झाले. अनन्य शरण आल्यामुळे शिवाने स्वप्न दृष्टांत दिला की शिव आणि राजेश्वर भट वेगळे नाही. एकरूप आहेत. त्यांच्याकडे तळेगांव दशसहस्र येथे जाऊन राजेश्वर भट यांचे उच्छिष्ट जेवण केल्यावर कुष्ठरोगातून मुक्तता होईल. असे शिवाने सांगितले. ब्राह्मण जेव्हा तळेगांव येथे आला तेव्हा पू. राजेश्वर भट उपनिषदाच्या कठिण श्लोकांवर प्रवचन करीत होते. प्रवचन झाल्यावर ब्राह्मणाने पू. राजेश्वर भट यांच्या चरणी साष्टांग दण्डवत घातला आणि शिवाचा आदेश सांगितला. पू. राजेश्वर भट म्हणाले ब्राह्मणाला उच्छिष्ट खाऊ घालणे हे पाप आहे. तो ब्राह्मण राजेश्वर भट यांची गयावया करू

लागला व कष्टातून दूर होण्यासाठी रडून करुणा भाकू लागला. पू. रामेश्वरांचे मन द्रवले आणि त्यांनी ब्राह्मणाला उच्छिष्ट दिले. ब्राह्मणाने तो प्रसाद ग्रहण करुन सर्वांगाला लावल्याबरोबर कुष्ठरोग नाहीसे झाले. शिवाने पुन्हा दृष्टांत दिल्याप्रमाणे पू. राजेश्वर भट यांची पूजा सन्मान आणि ब्राह्मण भोजन व दान देऊन तेलंगी ब्राह्मण स्वदेशी गेला. पू. राजेश्वर भटच्या या चमत्कारामुळे पंचक्रोशीतील लोकांना आश्चर्य वाटले. त्यांच्याबद्दल आदर वाढला.

पू. काकाजी उर्फ राजेश्वर भट यांचा मुलगा नारायण भट आणि नारायण भटचा मुलगा रामचंद्र भट होते. रामचंद्र भट यांना भाऊजी महाराज म्हणत. पू. भाऊजी महाराजांना दामोदर, गंगाधर, गजानन, माधव, मुकुंद ही मुले आणि तुळसाबाई नावाची मुलगी होती. भाऊजी महाराज शके १८०१ (इ.स. १८७९) मधे समाधिस्त झाले. दामोदर घाटे हेच पू. आप्पाजी महाराज घाटे म्हणून प्रसिद्ध झाले.

पू. आप्पाजी महाराज लहानपणापासून स्वच्छंदी, आनंदी, तरल बुद्धीचे, एकपाठी होते. अंगकाठी सडपातळ व राहणी साधी होती. वडिलांनी ५व्या वर्षी पू. आप्पाजींची मौज केली. पू. भाऊजी यांनी पू. आप्पाजींना याज्ञिकी, ब्रह्मकर्म, वैदिक, नित्यकर्म विद्याभ्यास स्वतः घरी करवून घेतला. पू. आप्पाजी ११ वर्षांचे असताना त्यांचा विवाह अमरावतीचे शामराव बारलिंगे यांची मुलगी गिरिजाबाईशी झाला. गिरिजाबाईचे लग्नानंतरचे नांव राधाबाई ठेवले. पू. राधाबाई या अति शांत, सुस्वभावी आणि दिसण्यात सुंदर होत्या. लग्नाचे वेळी तिचे वय अवघे ७ वर्षांचे होते. पुढील विद्याभ्यास करण्यासाठी पू. आप्पाजी अमरावतीला राघवशास्त्री कविमंडनाकडे रहायला आले. ग्रंथ कौमुदी, व्याकरण हा संस्कृत भाषेचा पाया आहे. ते शिकण्यासाठी पू. आप्पाजी पांडुरंग शास्त्री मोशीकर या विद्वान वेदशास्त्र संपन्न व्यक्तिकडे आले. पुढे नागपुरचे लंगडे शास्त्री यांच्याकडे अनेक ग्रंथ अभ्यास केला. नागपुरला देव घराणे यज्ञ यागादि कर्मांत निष्णात होते, त्यांच्याकडे राहून पू. आप्पाजी शिकले. त्र्यंबक देव उर्फ दादाजी देव एकदा घरी नसता इष्टी प्रयोग यथासांग केला. इतक्या लहान वयात त्यांनी प्रचंड विद्वत्ता मिळविली. पू. आप्पाजी बरोबर शिकणारे साथी सर्वश्री पांडुरंग आबाजी तळेगावकर, भाऊ भट शास्त्री आष्टीकर, बाळकृष्ण शास्त्री घाटे, रामचंद्र दादाजी कुन्हेकर, नारायण भटजी मुळे आणि बाळकृष्ण जोशी होते.

पाच वर्षे अभ्यास घराबाहेर राहून पूर्ण केल्यावर भाऊजी यांच्या समोर पू. आप्पाजींनी इच्छा व्यक्त केली की लोकांसमोर भागवत पुराण सांगावे. वडिलांनी संमती दिल्याबरोबर १६व्या वर्षी पू. आप्पाजी भागवत ग्रंथ लोकांसमोर वाचन करू लागले. पू. आप्पाजींची विद्वत्ता बघून अनेक लोक शंका निरसन करण्यासाठी या लहान वयाच्या शास्त्रीकडे येऊ लागले. लोकांत त्यांच्याबद्दल आदाराची भावना वाढली. लोक त्यांचे पाय धरू लागले. ते ब्रह्मनिष्ठ सदाचरणी ब्राह्मण होते. शांती तर त्यांच्या व्यक्तिमत्वात दिसत होती.

त्यांचा रोजचा नियम आणि दिनचर्या खालील प्रमाणे होती :

उत्तररात्री ब्रह्ममुहूर्तावर उठावे व सूर्योदयापर्यंत कृष्णाचे ध्यान करावे. नंतर प्रातः कर्मे आटपून स्नान संध्या व देवपूजा करावी, श्रीमद्भागवताचे ५ अध्याय वाचन करावे आणि नंतर देवदर्शनाला जावे. असा कार्यक्रम होता. तेलंगराय गणपती, बालाजी, महादेव मंदिर आणि पू. मायबाईच्या मठात जाऊन घरी परत येऊन मध्याह्नी

वैश्वदेव करुन भोजन करावे. असा क्रम होता. अतिथी आल्यास त्याच्याबरोबर भोजन करुन गृहस्थाश्रम धर्म पाळीत असत. आर्वीत संत सत्पुरुष आले की त्यांचे दर्शन घेत. अल्प विश्रांती झाल्यावर महादेव मंदिरात पुराण कथन करायचे. सायंकाळी विष्णुसहस्रनाम, रामरक्षा वगैरे स्तोत्र पठण करीत. अल्पाहार हा रात्रीचा नियम होता. देवाचे स्तवन करुन झोपायला जात. कधी परगावी, श्वसुर घरी गेल्यावर त्यांचा ठरलेला नेम चुकत नव्हता. अमरावती येथे मुरलीधर मंदिरात ते राघवशास्त्री कविमंडनाबरोबर जात. तेथे पू. ब्रह्मचारी महाराज यांचे दर्शन झाले. या संतांचे चमत्कारिक व्यक्तिमत्वाने पू. आप्पाजीच्या मनांत त्यांना गुरु करावे असे आले. पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी त्यांच्यात उत्तमोत्तम शिष्याचे गुण पारखले होते. गुरु शिष्याच्या ऋणानुबंधाने पू. ब्रह्मचारी महाराज आनंदित झाले व मंत्रोपदेश केला. एकदा भागवताचा दशम स्कंध मंदिरात वाचतांना पू. आप्पाजींनी पू. ब्रह्मचारी महाराजांना नमस्कार केल्यावर पू. आप्पाजींना दीड घटिका समाधी लागली. त्यावेळी पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी त्यांच्या जवळ असलेले सर्व आध्यात्मिक ज्ञान आणि अधिकार पू. आप्पाजींना दिले. "ब्रह्मानंदी लागली टाळी कोण देहाते संभाळी" ही स्थिती पू. आप्पाजींची झाली. त्यांनी परमानंद अनुभवला. पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी ओळखले होते की त्यांनी सुरु केलेल्या भक्तीप्रसार आणि लोकोद्धाराचे कार्य करण्याचा अधिकारी शिष्य पू. आप्पाजी उर्फ दामोदर घाटे आर्वीकर आहे. पूर्व पुण्याई, कठोर तप साधना, गुरु भक्ती आणि कृष्ण भक्ती, दृढ निष्ठा, शांतीचा सागर असा हा शिष्य "भूदेव" आहे आणि कृष्णानेच पुढील पारमार्थिक कार्यासाठी जन्म घेतला आहे. असे पू. ब्रह्मचारी महाराजांना वाटले. पुढे बरेच वेळा पू. आप्पाजींना सद्गुरु समागम, हरिभक्तीची चर्चा आणि प्रेमळ वातावरणात ज्ञानचर्चा करायला मिळाली. आत्मानुभव मिळवून योगसाधनेत पू. आप्पाजी प्रवीण झाले. पू. आप्पाजी महाराज दर ज्येष्ठ मासात अमरावती येथील मुरलीधर मंदिरात भागवत वाचन करायचे. पू. आप्पाजींना आर्वीत राहून पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी संत कार्य करायला सांगितले. श्री निळकंठराव देशपांडे हे आर्वीला राहत होते. त्यांनी पू. भाऊसाहेब महाराज घाटे म्हणजे पू. आप्पाजींच्या वडिलांना आर्वीस राहण्यासाठी आणले होते. म्हणून आप्पाजी महाराज आर्वीस स्थायिक झाले.

पू. आप्पाजी महाराज यांना पहला मुलगा अंबादास झाला. त्यानंतर तीन मुली भीमाबाई, कृष्णाबाई आणि बऱ्याबाई जन्माला आल्या. काही काळ संसार आनंदात गेला. पू. आप्पाजींची पत्नी राधाबाई सत्शील, सहनशील, दयार्द्र अंतःकरणाच्या, पतिसेवा, नेमधर्म करणाऱ्या होत्या. पू. आप्पाजींकडे नेहमी लक्ष ठेवून त्यांच्या संत कार्यात मदत करीत होत्या. त्यांनी महाराजांची आज्ञा सदैव पाळली. दुर्दैवाने शके १७९३ मार्गशीर्ष शुद्ध सप्तमीस त्या इहलोकी गेल्या. या वेळी पू. आप्पाजींच्या मातोश्री होत्या. त्या नातवांना संभाळू लागल्या. पांडुरंग बुवा, आई यांनी पू. आप्पाजी यांना द्वितीय विवाह करण्याचा आग्रह केला. परंतु तो आग्रह आप्पाजींनी मान्य केला नाही. पत्नी गेल्यावर पू. आप्पाजींची विरक्ति अजून वाढली. संन्यस्थ वृत्ती वाढली. ते महादेव देवळात राहू लागले.

पू. आप्पाजींचा ध्यान योगात जास्त वेळ जाऊन ते नेहमी भाव समाधीत राहू लागले. स्वतः कृष्ण भक्तीत तल्लीन राहत. अष्टसात्विक भाव नेहमीच यायचे, त्यामुळे देहाचे भान राहत नसे. ते दुसऱ्याने शिजवलेले अन्न खात नव्हते. पहाटे पासून ध्यान, जप झाल्यावर सूर्योदयानंतर दूर विहीरीवर जाऊन नित्यकर्म आटोपून दुपारी महादेव मंदिरात येत व पुराण कथन होई. त्यांचे रात्री भागवत पारायण चाले. त्यांची वाणी मधुर होती

आणि प्रवचन रसाळ करीत होते. वेदांतावर प्रभुत्व होते. विद्वान पंडित त्यांच्या विद्वत्तेने आश्चर्यचकित होत व शंका निरसन करून घेत. नामस्मरण अखण्ड होते. स्वतःचा स्वयंपाक करताना त्यांचे ध्यान लागत होते. कधी कधी शेकताना पोळी अग्निर तशीच रहायची. अग्निसुद्धा त्यांच्या या स्वरूपाचे अवलोकन करण्यासाठी हात जोडून त्यावेळी स्थिर व्हायचा आणि शांत राहल्यामुळे पोळी जळत नसे. अग्निला सुद्धा त्यावेळी अशा थोर संताचे विलोभनीय दर्शन घेण्यासाठी शांत राहण्याची इच्छा होती, असे म्हणावयास हरकत नाही. कधी कधी ध्यानस्त अवस्थेत पू. आप्पाजीचा देह अग्निर पडला तरी त्यांना इजा होत नसे. पू. आप्पाजी इतके थोर संत होते की पंचभूतांवर त्यांची सत्ता चालत होती. पंचमहाभूत त्यांना शरण होते.

पू. आप्पाजी महाराज विद्वान, प्रकांड पंडित होते. याची माहिती सर्व दूर पसरली होती. मोहगांव जिल्हा छिंदवाडा येथील नाथपंथीय सत्पुरुष श्री केशवदास हे निरनिराळ्या गांवी कीर्तन प्रवचन करीत होते. श्री केशवदास यांनी पू. आप्पाजींची कीर्ती ऐकली होती. त्यांना पू. आप्पाजींचे भागवत ऐकायची इच्छा होती पण योग आला नव्हता. जोधालालजी कलाल नावाच्या गृहस्थानी केशवदास यांचे कीर्तन ११ डिसेंबर या तारखेस आर्वीत ठेवले. आर्वीत आल्यावर केशवदास यांनी पू. आप्पाजींचे कीर्तन आधी ऐकण्याची इच्छा व्यक्त केली व कीर्तन नंतर करा सांगितले. पू. आप्पाजींनी होकार दिला. दुपारी ३ वाजता भागवत पुराणास आरंभ झाला. पू. आप्पाजींनी केशवदास यांना विचारले की विषय कोणता घेऊ. केशवदास यांनी पू. आप्पाजींच्या इच्छेने म्हटल्यावर पू. आप्पाजींनी पाने उचलली आणि २९व्या अध्यायाचा पहिला श्लोक घेतला. "भगवान पिता रात्रौ शरदोत्फुल्ल मल्लिला". सोपपत्रीक उदाहरणे देत दोनच श्लोक प्रवचनासाठी घेतले. रसाळ वाणीत पू. आप्पाजींचे प्रवचन दुपारी ३ ते रात्री ११ पर्यंत झाले. पू. केशवदास भागवत श्रवणाने भारावले आणि पू. आप्पाजींना साष्टांग नमस्कार केला. पुराण संपल्यावर पू. आप्पाजी महाराजांनी कृष्णाला नैवेद्य दाखविला. त्यावेळी सुद्धा पू. आप्पाजींची भाव समाधी लागली. कृष्णाने नैवेद्य ग्रहण केला आणि उरलेला नैवेद्य एका कुत्र्याने खालला. यामुळे आप्पाजी यांना उपवास घडला. पू. केशवदास म्हणाले की पू. आप्पाजी हे शुकाचार्याचे साक्षात अवतार आहेत. या घटनेचे साक्षीदार श्री रामचंद्र पर्शुराम पोंक्षे होते. श्री पोंक्षे यांनी पू. आप्पाजींची पद्यरुपात पोथी लिहीली आहे व ते पू. आप्पाजींचे शिष्य होते. पू. आप्पाजी यांना भागवत ग्रंथ मुखोद्गत होते.

पू. भाऊजी महाराज सुद्धा शिवमंदिरात भागवत पुराण वाचीत. त्यांचा आवाज इतका जोरात होता की तो मंदिराच्या बाहेर सुद्धा पोहोचत असे. श्री बलदेवजी, भाकचंदजी, ईश्वरदास, रामरतनजी, मूलचंदजी मारवाडी, रामाजी यांची श्रद्धा पू. भाऊजी महाराजांवर आणि पू. आप्पाजी महाराजांवर होती.

पू. आप्पाजींची गेंदाबाई नावाची आर्वीत शिष्या होती. पू. आप्पाजी प्रतिवर्षी मथुरा वृंदावनाची यात्रा करीत. त्यावेळी गेंदाबाई पू. आप्पाजी बरोबर दरवर्षी यात्रेला जात असे. गेंदाबाईने मथुरेवरून राधा-कृष्णाची मूर्ति आणली होती. ती नेमाने पूजा अर्चा करून जेवण घेत असे. पू. आप्पाजी स्वतः या मूर्ति साठी गेंदाबाईकडे नैवेद्य आणून देत आणि नंतर स्वतः जेवण करीत. पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी दर मार्गशीर्ष महिन्यात पू. आप्पाजींकडून मथुरा वृंदावनाची यात्रा करविली. मथुरेला सेवाकुंज येथे पूजा पाठ करण्यास जायचे. मथुरेत

भागवत पारायण सात दिवस करायचे आणि अन्नदान करुन ते अयोध्येला जायचे. हनुमानगढीत अध्यात्म रामायणाचे पारायण करुन नामसंकीर्तन, भजन पूजन करुन तीर्थ यात्रेला काशीला जायचे. काशीला अहिल्या घाटावर देशपांडे यांचे राम मंदिरात मंगरुळकरांकडे मुक्काम करीत असत. येथे दशाश्वमेध घाटावर भागवत सप्ताह ब्राह्मण भोजन करुन पुढे प्रयागला जात. प्रयाग येथे नावेत बसून त्रिवेणी संगमात जात आणि तेथे दशमस्कंधाचे पारायण करीत असत. या तीर्थ क्षेत्राचे विधि आटोपून पू. आप्पाजी महाराज रेवशाला आणि अमरावती येथे दर्शन घेऊन दोन्ही ठिकाणी मावंदे जेवण करीत. पू. ब्रह्मचारी महाराजांचा तीर्थ यात्रेचा हा वारसा पू. आप्पाजी महाराज चालवीत. त्यानंतर पुत्र अंबादास व दादा तोटी ही तीर्थ यात्रा यथासांग करीत. अंबादास हे शके १८३० चैत्र शुद्ध प्रतिपदेला इहलोकी गेले. त्यानंतर पू. आप्पाजी महाराजांचे नातू आणि पू. अंबादास यांचा मुलगा वासुदेव शास्त्री उर्फ तात्याजी घाटे यांनी तीर्थ यात्रेची परंपरा चालविली. पू. तात्याजी महाराज घाटे यांना विरक्ति आली व अवलिया स्थिती झाल्यानंतर पू. आप्पाजी महाराजांचे शिष्य रामचंद्र पोंक्षे मथुरा-वृंदावनाची यात्रा करीत असत. त्यांनी वरील यात्रे व्यतिरिक्त पू. आप्पाजींच्या कृपेने अनेक तीर्थ यात्रा केल्या. ते रामनवमीला दशसहस्र तळेगांवला, कृष्ण-जन्म मुरलीधर मंदिर अमरावतीला, नांदगांव पेठेस पू. ब्रह्मचारी महाराजांच्या श्राद्ध कर्मासाठी आणि रेवशास पौष वद्य सप्तमीस रेवशाला पुण्यतिथीला हजेरी लावीत असत. सप्तशती पाठ, देवी भागवत आणि सोहळ्यासाठी धान्य, द्रव्य वगैरेची व्यवस्था सर्व पू. ब्रह्मचारी महाराज आणि पू. आप्पाजी महाराज यांच्या कृपेने होत असे असा विश्वास रामचंद्र पोंक्षे यांचा होता.

पू. आप्पाजी महाराज यांनी अमरावती, रेवसा, देऊरवाडा आणि शुक्लेश्वर येथे यज्ञ केले. शुक्लेश्वर वाठोड्याला पवमान यज्ञ करावे असे पू. आप्पाजी महाराज यांना वाटले. तेव्हा पू. ब्रह्मचारी महाराज यांची आज्ञा घेण्यास रेवशाला आले. यज्ञासाठी विद्वान पंडित नागपुर, अमरावती, खोलापुर, अकोला, एलिचपुरहून आले. यज्ञासाठी शुक्लेश्वर वाठोड्याच्या पाटलास द्रव्य सहाय्य करण्यासाठी पू. आप्पाजी महाराजांनी विनंती केली. तेव्हा पाटलांनी असमर्थता दाखविली तरी महाराज निश्चित होते. जमलेल्या लोकांना काळजी वाटली. पहिला दिवस पार पडला. स्वयंपाकाला बाया स्वयं आप्पाजींनी न बोलविता आल्या. गावातील श्रीमंत लोकांनी दुसऱ्या दिवशीपासून इतके द्रव्य दान केले की या ईश्वरी कार्यात दहा दिवस रोज हजार लोकांना पक्कांनाच्या पंगती देऊन संतुष्ट करता आले. यज्ञाची सांगता झाली. लोक तृप्त होऊन आपाआपल्या घरी गेले. ब्राह्मणाची दक्षिणा द्यायला पू. आप्पाजींजवळ रक्कम नव्हती. पू. आप्पाजी यांनी सर्व ब्राह्मणांना आर्वीस येण्याची विनंती केली. सर्व ब्रह्मवृंद अमरावतीला येऊन आर्वीकडे निघाले आणि चमत्कार झाला. नांदगांव तिवसा मार्गात पू. आप्पाजींना रक्कम मिळाली आणि सर्व ब्राह्मणांना संतुष्ट केले. त्यांना योग्य दक्षिणा देऊन बोळवण केली. ही पू. ब्रह्मचारी महाराजांची कृपा आहे असे पू. आप्पाजींना वाटत होते. पू. आप्पाजी महाराजांचा असा अधिकार होता की सद्गुरूंनी त्यांची यज्ञ करण्याची इच्छा पूर्ण केली. सर्व भक्त लोकांना त्यांचा अधिकार कळला. लोक आदराने त्यांचे पाया पडू लागली. पू. आप्पाजी दानधर्म पण वेळोवेळी करीत. तो धर्मचरणाचा भाग ते समजत होते. त्यांतही भागवत पुराणावर प्रभुत्व आणि नितांत श्रद्धा होतीच. रोज वाचन करायचे व एखादे दिवशी जर वाचन न झाले तर पू. आप्पाजी महाराज उपवास करीत असत.

एकदा पुलगांवला बैलगाडीतून जाताना पू. आप्पाजी यांना ध्यान समाधी लागली. गाडी वेगाने गाडीवानाने हाकली. महाराज गाडीतून पडले. त्यांना दुखापत झाली. तरी समाधी तशीच लागली राहिली. गाडीवान याला पुढे गेल्यावर कळले की फलाटावरून महाराज मागे खाली पडले व गाडीची एक फळी तुटली आहे. गाडीवान धावत मागे आला तेव्हा पू. आप्पाजी महाराज खाली पडलेले समाधी अवस्थेत दिसले. गाडीवानाने हाक मारल्यावर बरेच वेळाने पू. महाराजांची समाधी उतरली. गाडीवानाने पुन्हा पू. आप्पाजींना गाडीत बसवून आर्वीत पोहोचविले.

लोकांनी परोपकार करावा म्हणून एखादा हरदास गावांत आला की त्याला लोकांकडून सहाय्य मिळावे म्हणून त्याच्या बरोबर पू. आप्पाजी गावांत फिरत. लोकांनी सहाय्य करावे म्हणून तसा उपदेश करीत असत. संयम, शांती, निर्लोभी वृत्ती, निरासक्त आणि ब्रह्मरूप झालेले पू. आप्पाजींबद्दल आदराची भावना लोकांमधे जास्तच वाढू लागली.

सदाचरण, धर्माचरण करताना त्यांच्या मनांत पीडित लोकांप्रति कळवळा होता. भुकेल्याला अन्न, वस्त्रहीन असला की वस्त्र, रंजल्या गांजलेल्यांना मदत, इतर पीडा असली की भगवंताच्या आराधनेचे मार्गदर्शन, पारमार्थिक मार्गदर्शन अनेक लोकांना ते करीत असत. भागवत ग्रंथावर खूप प्रेम व प्रभुत्व होते. कालियामर्दन, रासक्रीडा, उद्धवाचे गर्वहरण, वस्त्रहरण, गोपगोपींची मथुरा वृंदावनातील लीला असे भागवतातील अनेक प्रसंग ऐकताना श्रोतृवर्गामधे प्रसंगानुरूप तरंग उठत. श्रोतृवर्ग श्रवण भक्तीत रंगून जात. स्वतः पू. आप्पाजी महाराज भागवत सांगण्यात तल्लीन होत असत. ईश्वर चिंतनांत ते डुंबून जात होते. कर्मनिष्ठे बरोबर ब्रह्मनिष्ठा ठेवून कृष्ण भक्ती त्यांनी केली.

कालानुरूप प्रकृति आणि पंचमहाभूत शरीरात बदल करून आणतो. संतांनाही हा प्राकृतिक नियम लागू आहे. त्यांना वार्धक्य आले आणि शरीर थकले. परावलंबित्व आले. मन मात्र खंबीर होते. ई.स. १८९८ सालांत काही भक्त मंडळीला घेऊन पू. महाराज मथुरा वृंदावनाच्या यात्रेस गेले. अशा जीर्ण अवस्थेत कडाक्याच्या थंडीत थंड पाण्याने स्नान करून पूजा अर्चा आणि अनवाणी पायाने चालून देवदर्शनाला ते जात होते. त्यांच्या पायाला भेगा पडून रक्त वाहू लागले आणि चालणे कठिण झाले. लोकांनी त्यांना असे पायी चालण्यासाठी मनाई करून सुद्धा ते श्रीकृष्णावर दृढ विश्वास ठेवून देवदर्शन घेत होते. हा प्रवास पू. आप्पाजींना मानवला नाही. परत स्टेशनावर आल्यावर तर त्यांना गाडीत उचलून ठेवावे लागले. ते बेशुद्ध झाले. बरोबरचे भक्त लोक घाबरले. सर्व लोक अमरावतीस आले. लगेच पौष मासात सप्तमीला पू. ब्रह्मचारी महाराजांचे श्राद्ध व पुण्यतिथी उत्सव होता. त्यासाठी पू. आप्पाजी महाराज रेवश्याला आले. अष्टमीला स्वाहाकार झाला. नवमीस दही हांडी होती. दही हांडी उंच झाडावर बांधली असायची आणि दरवर्षी वृक्षावर चढून दही हांडी पू. आप्पाजी फोडत असत. शरीर शक्तिहीन झाल्यावर वृक्षावर चढणे पू. आप्पाजींकडून अशक्य होते. पण पू. आप्पाजींनी श्री सद्गुरु ब्रह्मचारी महाराजांचे स्मरण केले. त्यांच्या कृपेने पू. आप्पाजी यांना शक्ति आली व वृक्षावर चढून त्यांनी दही हांडी फोडली. लोकांनी "गोपाळ राधे कृष्ण गोविंद गोविंद" असा जय जयकार केला. पू. आप्पाजीने खाली उतरून पळत पळत पू. ब्रह्मचारी महाराजांच्या समाधी जवळ येऊन सद्गुरुंना साष्टांग दण्डवत केला. जनसमुदायाला हा चमत्कार आणि नवल वाटले. पतितांचा कैवारी भगवंत श्रीकृष्ण या विरक्त, ब्रह्मज्ञानी, निरहंकारी भक्ताच्या सहाय्याला धावला आणि सेवा पूर्ण करवून घेतली. आजही पू. आप्पाजी महाराजांचे भक्त त्यांच्या अमरावती व आर्वी स्थानाचे दर्शन घेतात व आपल्या मनोकामना पूर्ण करून घेतात.

एकदा पू. आप्पाजी महाराज काशीला असतांना गंगेच्या तीरी त्यांचा भागवत ग्रंथ घेऊन गेले. भागवत ग्रंथ घाट्ये लोकांच्या स्वाधीन करून पू. आप्पाजी स्नानासाठी गेले. स्नान करून आल्यावर ग्रंथ तीरावर सापडला नाही. काशीमधे या ग्रंथाच्या प्रवचनामुळे पू. आप्पाजींना जी काही ब्राह्मण दक्षिणा मिळत होती त्यावर त्यांची उपजीविका होती. ग्रंथ हरविल्यामुळे पू. आप्पाजींना आठ दिवस उपवास घडला. आठव्या दिवशी एका संन्याश्याने महाराजांना गंगेतीरी ज्या ठिकाणाहून भागवत ग्रंथ हरवला त्या ठिकाणी येऊन भागवत ग्रंथ दिला व साष्टांग दण्डवत घातला. त्या संन्याशाने पू. आप्पाजी महाराजांची क्षमा मागितली.

कौण्डिण्यपुर वरुन देऊरवाड्यास पू. आप्पाजी यांना जायचे होते. अंजनसिंगीचे रामराव नाना बरोबर होते. मधे नदी पार करायची होती व नदीला मोठा पूर आला होता. पायी नदी पार करणे अशक्य होते. अंजनसिंगीकर नदी पार करायला घाबरले. पू. आप्पाजी महाराज सर्वांच्या पुढे झाले व अंजनसिंगीकरानी पू. आप्पाजीचा हात धरला. अंजनसिंगीकरानी पाहिले पूर असला तरी पू. आप्पाजी गुडघ्याऐवढ्या पाण्यातून पुढे चालले. देऊरवाड्यात पोहोचल्यावर तेथील लोकांना सुद्धा आश्चर्य वाटले की येवढ्या मोठ्या पूरातून महाराज कसे चालत आले.

पू. आप्पाजी महाराजांना गुरुभेटीची तळमळ लागली. पू. आप्पाजी त्यावेळी वलगांव मुक्कामी होते. पाऊस जोरात होता व मधे नदीस पूर आला होता. पू. आप्पाजी नदीत उतरले व पोहू लागले. पुढे ते लोकांना दिसले नाही. लोक घाबरले. भोई सुद्धा डोंगा नदीत उतरवायला तयार नव्हता. त्याकाळी लोकांनी भोईला २ रु. दिले व पैलतीरी पू. आप्पाजींना बघून येण्यास सांगितले. पैश्याच्या लोभाने भोई डोंग्यातून पैलतीरी गेला. भोईला पू. आप्पाजी महाराज समाधीला घट्ट मिठी घालून ध्यानस्थ आहे असे दिसले. भोईने परत वलगांवला येऊन लोकांना माहिती सांगितली. अनेक तर्क वितर्क करणाऱ्या लोकांना हायसे वाटले. पू. महाराजांचा दृढभाव व श्रेष्ठ गुरुभक्ती बघून पू. आप्पाजी महाराजांवर लोकांची श्रद्धा बळावली.

अंजनसिंगीला शिवलाजी बुवाची समाधी आहे आणि मंदिर आहे. तेथे पू. आप्पाजी यांचा मुक्काम होता. परमेश्वराच्या मनात या समाधी व मंदिराचा जीर्णोद्धार करायचे होते. त्या गांवी लक्ष्मीनारायण यांचा मुलगा सुकदेव हा दोन वर्षांपासून घरातून निघून गेला होता. लक्ष्मीनारायण चिंतेत होते. पू. आप्पाजींना लक्ष्मीनारायणाने व्यथा सांगितली. पू. आप्पाजी लक्ष्मीनारायणाला म्हणाले की जर त्यांनी सुकदेव बदल माहिती दिली व तो आला तर काय देणार? लक्ष्मीनारायण म्हणाला की महाराज जे मागाल ते देईन. पू. आप्पाजी म्हणाले की त्याची बातमी उद्याच येईल, आणि घडले तसेच. दुसऱ्यादिवशी खांडव्यावरून लक्ष्मीनारायणाला तार आली की सुकदेव त्यांच्या नातेवाईकाकडे असून फार बीमार आहे. सर्वांना घरी आनंद झाला. लक्ष्मीनारायण यांनी सुकदेवला घरी आणले आणि पू. आप्पाजी महाराजांचा शब्द पाळून शिवलाजी समाधी मंदिराचा जीर्णोद्धार केला. पू. आप्पाजींवर लोकांची श्रद्धा वाढली व संत म्हणून ख्याती वाढली. आदर वाढला. पू. आप्पाजींचा अधिकार मोठा आहे हे लोकांना पुन्हा कळले.

पू. आप्पाजी गणपत भाट यांच्या बैलगाडीने मोहप्यावरून नागपुरला येण्यासाठी निघाले. बोरनाल्यापाशी आल्यावर पू. आप्पाजी महाराजांना स्नान करण्याची इच्छा झाली. नाल्याला फारच थोडे पाणी होते. त्यांत स्नान

होऊ शकत नसते. पू. आप्पाजी पाण्यात ध्यान लावून बसले. बसल्याजागी पाण्याचे प्रमाण वाढले आणि पाण्यात पू. आप्पाजींना स्नान घडले. गणपत भाटाने पण तेथे स्नान केले. पू. महाराजांना भाट नागपुरला घेऊन आला आणि सर्वांना पू. आप्पाजींचा चमत्कार सांगितला. जलदेवता पू. आप्पाजींसाठी हात जोडून सेवेसाठी हजर होती. तर कधी नम्र होऊन स्वतः पू. आप्पाजींना मार्ग देत होती. असा या महाराजांचा अधिकार होता.

सूरदास आत्मारामाला म्हणाले की पू. आप्पाजी महाराजांची अभूतपूर्व कथा ऐका -

रामचंद्र पोंक्षे पू. आप्पाजींना घेऊन शके १८२५ च्या जन्माष्टमीसाठी अमरावतीस निघाले. त्यावेळी पावसाने थैमान घातले होते. जिकडे तिकडे पाणीच पाणी झाले होते. दोघेही कृष्णाचा धावा करीत होते. वर्धा नदी दुथडी वाहत होती. गाडीवानाने पैलतीरी जाण्यासाठी वर्धा नदीत बैलगाडी घातली. पू. आप्पाजींना गाडीतच समाधी लागली. पाणी इतके झाले होते की पू. आप्पाजींचा श्रीमद्भगवत ग्रंथ ओला होऊ नये म्हणून रामचंद्रांनी ग्रंथ डोक्यावर घेऊन बैलगाडीत उभे राहण्याचा प्रयत्न केला. पण गाडीचे तटट्याचे छत रामचंद्र यांच्या डोक्याला लागत होते. बैलांनी कसे तरी पोहून नदी पार केली. शेवटी बैलगाडी काठावर आली. रामचंद्रांना धीर आला. एव्हांना पू. आप्पाजींची समाधी उतरली. पू. आप्पाजींने उतरून नदीत स्नान करून नित्यकर्म आटोपले. या नंतर ते तिवसा गांवी गेले. तिवसागावी सद्भक्त यशवंतराव पाटील यांना ही हकीकत कळली. त्यांनी गाडीची परिस्थिती बघितली. त्यांना गाडीच्या आरवाची खिळी पडली होती असे दिसले. आधी केव्हा ती खिळी पडली असेल हे माहिती नाही. खिळी जागेवर लावून मजबूत केली. आधीच होवू शकणारा धोका आणि अमरावती पर्यंत सुखरूप पोहोचण्याचा धोका टळला.

पू. आप्पाजी महाराज घाटे

सूरदास म्हणाले "सद्गुरुकृपा आणि चमत्कार हे अधिकारी संत करीत असतात. परमेश्वर आणि गुरुभक्तीचा विश्वास भक्तांना वाढून अध्यात्मिक मार्गाला ते वळतात. यासाठी परमेश्वर आणि पंचमहाभूत संतांना सहाय्य करतात. रिद्धी-सिद्धी संतांसमोर हात जोडून उभे असतात.

पू. आप्पाजी महाराजांना वृद्धापकाळामुळे उठणे-बसणे कठिण झाले व पराधीन जीवन सुरु झाले. त्यांची प्रकृति बिघडली. त्यांनी देह सोडण्याची वेळ जवळ आली. पू. आप्पाजींना हे कळले तेव्हाच त्यांना अशौच आले. लोकांना वाटले की पू. महाराज अशौचातच इहलोकी जातील. फाल्गुन मास चालू होता. आर्वीत गोविंद वरणगावकर नावाचे हरदास कीर्तनासाठी मुक्कामी होते. पू. आप्पाजींनी १०व्या दिवशी हरदासांना बोलावून कीर्तन करवून घेतले. तब्येत चांगली नसतांना आणि अंगात त्राण नसतांना पू. आप्पाजी कीर्तन ऐकण्यासाठी समोर बसले. पू. आप्पाजी अंबादासला म्हणाले की ते आता इहलोकीच्या यात्रेला निघणार आहेत. अंबादासने पू. आप्पाजींना विनंती केली की त्यांनी अशौचामधे जाऊ नये. शांती ब्रह्म आप्पाजी म्हणाले की ते उद्या देह ठेवतील. ही वार्ता सर्वांना कळली. यावेळी पू. बाबासाहेब गढीकर पू. आप्पाजींच्या दर्शनाला आले. पू. आप्पाजी त्यांना म्हणाले की ते केव्हापासून पू. बाबासाहेबांची वाट बघत आहेत. कृपा कटाक्ष टाकून पू. आप्पाजींनी पू. बाबासाहेबाला आशीर्वाद दिला. तेव्हाच निजरुपाचे ज्ञान त्यांना देऊन पू. आप्पाजींनी पू. बाबासाहेबांची अध्यात्मिक पूर्णता केली.

शके १८२५ फाल्गुन वद्य द्वादशी लागली. पू. आप्पाजी स्नान घाला म्हणाले. सर्वांनी त्यांना स्नान घातले व नंतर तीर्थ घेतले. हरिदास वरणगावकर ही आले. जोराने नामघोष, नामस्मरण, कृष्णाचा आणि श्रीराम सीतारामाचा जप सुरु झाला. भजन झाले. पू. आप्पाजी महाराजांनी ब्रह्मांडी प्राण चढविला व शरीराची हालचाल बंद झाली. सर्व लोकांमधे शोक पसरला. पुष्पांनी सजविलेल्या पालखीत देह ठेवून पुष्पवर्षा करीत पू. आप्पाजी महाराजांची पालखी मिरवणूक निघाली व त्यांना समाधी देण्यात आली. ज्ञानी वैराग्यी संतांचे देहकार्य संपले. पुढे तेरा दिवस मंदिरात उत्सव झाला. भजन, कीर्तन, भागवत पुराण, नामजप, अन्नदान, ब्राह्मण भोजन चालू होते. दही हांडी करून काला झाला आणि उत्सवाची सांगता झाली. पू. आप्पाजी महाराजांचे परम भक्त श्री जोधालालजी कलाल यांनी या उत्सवासाठी तन मन धनाने सेवा केली.

अनेक लोकांना पू. आप्पाजी महाराजांचे अनुभव त्यांनी देह ठेवल्यानंतर आले. पू. ब्रह्मचारी महाराजांनी त्यांचा पूर्ण अधिकार त्यांचे आवडते शिष्य पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांना दिला होता. याची प्रचीती भक्तांना आली. ज्याप्रमाणे पू. ब्रह्मचारी महाराज यांनी देहत्यागानंतर प्रगट होऊन काशी आणि दिनाजीचे चोर डाकू पासून रक्षण केले आणि तीर्थ यात्रे ऐवजी रेवश्यालाच त्यांची पूजा भक्ती करायला सांगितली त्याप्रमाणेच पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांनी साधू रूपात प्रगट होऊन भक्त आबासाहेब देशपांडे यांना सद्गुरुकृपाप्रसाद दिला.

सूरदासांनी ही कथा सांगितली ती अशी -

चांदूर रेल्वे या गांवी आबासाहेब उर्फ भगवंतराव देशपांडे हे वकीलीचा व्यवसाय करीत होते. त्यांना कामासाठी नेहमीच कोर्टात वेळ लागत असे. त्यांच्या कुटुंबात पुत्र, कन्या, नातवंड आणि मातोश्री मिळून ११ लोक राहत होते. मिळकत कमी खर्च जास्त होता. तरी मनातून समाधानी होते. सद्गुरु पू. आप्पाजी महाराजांच्या भक्तीने व श्रद्धेने त्यांचे चित्त आनंदी होते. अतिथी सत्कार, पाहुणे आले की त्यांचा ते योग्य आदर करीत असत. आबासाहेब यांचा पू. आप्पाजींच्या समाधीचे दर्शनासाठी आणि फाल्गुन वद्य दशमीला पुण्यतिथी उत्सवाला सेवेसाठी आर्वीला जाण्याचा नेम होता. पुण्यतिथीला जाण्याच्या दिवशी आबासाहेबांना पुलगांवला चांदूर रेल्वे स्टेशनवरून संध्याकाळी जावे लागे. त्यांची गाडी ४ वाजता चांदूर रेल्वेला येत असे. त्यावेळ पर्यंत आबासाहेब कोर्टातून येऊ शकत नव्हते. ते पू. आप्पाजी महाराजांना विनंती करीत व टांग्याने घरून रेल्वे स्टेशनवर उशीरा पोहचत असत. त्यांचा दरवर्षीचा अनुभव होता की त्यांच्या जाण्याच्या दिवशी गाडी उशीरा येई आणि ते पुलगांवला जाऊन आर्वीला पुण्यतिथी उत्सवाला सेवेसाठी वेळेवर हजर राहत असत. आबासाहेबांचा पू. आप्पाजींवर दृढ विश्वास, भक्ती भाव होता आणि सद्गुरु कृपा असल्यामुळेच भगवंत त्यांची दरवर्षी सद्गुरु सेवा करण्याच्या इच्छे करिता सहाय्य करीत होते. हा विश्वास आबासाहेबांना होता.

आबासाहेबांना त्यांच्या घराचे बांधकाम काढावे लागले. बांधकामाला पैसा कमी असल्यामुळे काम अर्धवट सोडावे लागले. आबासाहेबांना चिंता लागली. पू. आप्पाजींची त्यांनी आठवण केली. सर्व भार सद्गुरुंवर टाकला व लाज राखण्याची विनंती केली. त्यांची श्रद्धा व अडचण बघून पू. आप्पाजी आबासाहेबांच्या स्वप्नांत सकाळच्या वेळी आले. पू. आप्पाजी आबासाहेबांना म्हणाले की तू चिंता करू नको. द्रव्याची सोय होईल. बांधकाम पूर्ण होईल. त्यांनी सकाळी उठल्यावर घरातील मंडळींना स्वप्न सांगितले. दुसऱ्या दिवशी पू. आप्पाजी लंगड्या साधूच्या वेषात घोड्यावर बसून आले. ते साधू आबासाहेबांच्या समोर उभे झाले व एक दगड हातात ठेवून म्हणाले हा दगड जपून ठेवा. तुमची बांधकामाची मनोकामना पूर्ण होईल. असे सांगून साधू निघून गेला. पुढे बोलायला सवडच दिली नाही. त्या दिवशी पासून आबासाहेबांची वकीली जोराने सुरू झाली. जुने येणे येऊ लागले आणि पैश्याची आवक झाल्यामुळे बांधकाम पूर्ण झाले. फक्त कुंपणाची भिंत राहिली होती अन् आबासाहेबांकडून साधूने दिलेला दगड हरवला. पुन्हा पैश्याची अडचण आली व भिंतीचे काम अपूर्ण राहिले. हा सत्य अनुभव आबासाहेबांनी कथन केलेला आहे. असे पोथीत लिहीले आहे. त्यांच्या भक्तीभावामुळे सद्गुरु भेट पू. आप्पाजींनी समाधी घेतल्यानंतर साधूच्या वेषात झाली आणि आबासाहेबांची अडचण दूर झाली.

आर्वीला पू. आप्पाजी महाराजांच्या ६०व्या पुण्यतिथी निमित्त भक्त मंडळींनी भागवत स्वाहाकार यज्ञ ठरविला. समाधी मंदिरा समोर मोठा मंडप घातला होता. गावोगावीचे ब्राह्मण, विद्वान, भक्तगण उत्सवासाठी आले होते. भक्तगण उत्सवासाठी खर्च करीत होते आणि तन मन धनाने सेवा अर्पित करीत होते. चार दिवस सभामंडपात भक्तगणांचा मुक्काम असायचा. फाल्गुन वद्य द्वादशीला श्राद्ध, त्रयोदशीला पवमान स्वाहाकार पुण्यतिथी उत्सव आणि चतुर्दशीला गोपालकाल्याचे कीर्तन करून दही हांडी होत असे.

पहिल्या दिवशीच दुपारच्या फराळासाठी व रात्री जेवणासाठी साहित्य सामग्री कमी पडली. आयोजकांची तारांबळ उडाली. त्यांची चिंता वाढली. उत्सव कार्य आपण भक्त करीत आहोत हा अहंकार सोडून भक्त मंडळींनी पू. आप्पाजी महाराजांना शरण जाऊन विनविले की सर्व जगाचे चालक, कर्ता-करविता पू. आप्पाजी महाराज असून भक्तगण सेवेसाठी जमले आहेत. तेव्हा उत्सवांत कुठेही कमी पडू नये व सेवा मान्य करून घ्यावी. दुसऱ्या दिवशीपासून चमत्कार घडला. एक गाडीवान अन्न साहित्य, भाजीपाला, द्रोण, केळीची पत्रावळी घेऊन सकाळी येत आणि गाडी रिकामी करून निघून जात असे. कोठीघरात लक्ष्मीबाई खेडकर या उत्सवाची सर्व सामग्री पहात असत. त्यांच्या मदतीला शिवराम होता. नुकतीच सर्व सामग्री कोठीघरात गाडीवानाकडून आणून रिकामी केली होती. लक्ष्मीबाईच्या मनांत आले की गाडीवान रोज प्रसाद न घेता निघून जातो. लक्ष्मीबाई शिवरामाला म्हणाल्या की गाडीवान रोज उत्सवांत येतो त्याला प्रसाद द्यायचा राहिला आहे, त्याला बोलावून आण. शिवराम गाडीवानाला हाक मारायला बाहेर गेला तेव्हा तो दिसला नाही. काही क्षणापूर्वी तो बाहेर होता व अचानक दिसेनासा झाला. त्यानी आजू बाजूच्या लोकांना, भक्तांना विचारले तर ते म्हणाले दोन तास तरी आम्ही या जागी आहोत पण त्यांनी गाडीवानाला पाहिले नाही. शिवराम गाडीवानाला शोधण्यासाठी दूरवर पाहून आला. पण तो त्यानंतर कधीही दिसला नाही. त्याचे नांव गांव पत्ता कळला नाही. उत्सवांत कोण सामग्री पाठवीत होता हे सुद्धा कळले नाही. सामग्री स्वतः पू. आप्पाजी महाराज स्वतः आणून देत होते असे भक्तगण म्हणाले. पू. महाराजांनी स्वतः उत्सव केला, उत्सव पार पडला आणि सर्वभक्तांची सेवा मान्य करून आशीर्वाद दिला. हनुमान जयंती, महाशिवरात्रीच्या उत्सवांत भक्तगण सेवा करीत आणि अपूर्व आनंद लुटीत असत.

एकदा स्वाहाकाराच्या दिवशी रात्री भक्तगण सभामंडपात झोपले होते. एक चोर एका भक्ताचे खुंटीवरचे धोतर पांघरून महिलांच्या शेजारी झोपला व सर्व झोपले हे बघून उठून महिलांच्या अंगावरील अलंकार बघू लागला. त्याला खूप आनंद झाला. तो अनेक महिलांच्या जवळ जाऊन हात लावण्याचा प्रयत्न करू लागला की दृष्टि अधू व्हायची. त्यामुळे रात्री अनेक प्रयत्न करून चोरी करता आली नाही. शेवटचा प्रयत्न म्हणून चोराने वलगाव येथील नारायण महाराज यांची कन्या यमुनाबाईच्या हातातील सुवर्ण कंकण ओढण्याचा प्रयत्न केला. यामुनाबाईला स्पर्श झाल्याबरोबर तिने चोराचा हात धरला. चोर घाबरला आणि झटका देऊन पळाला. यमुनाबाईने चोराचे धोतर घट्ट धरले. चोर बाहेर पडण्याचा प्रयत्न करू लागला पण त्याला अंधत्व आल्यामुळे मार्ग दिसेना. शेवटी तो म्हणू लागला की चोरीच्या वाईट हेतूने मी या मंदिरात आलो व आंधळा झालो. तो म्हणाला की त्याच्या कुकर्माने अंधत्व नशीबी आले. अशा प्रकारे पू. आप्पाजी महाराजांनी भक्तांचे संरक्षण केले आणि चोराला शिक्षा दिली. मंदिरात आणि सद्गुरुकडे शुद्ध भाव ठेवून जायचे असते. सद्गुरु नेहमी भक्तांचा लेकरा प्रमाणे संभाळ करतात व परमार्थ मार्गावर प्रगती करून घेतात.

सूरदास म्हणाले "अहंकाराचा वारा न लागो राजसा" असे भक्तांनी वागले की परमेश्वर 'भक्तांच्या काजासाठी साधूचिया प्रेमासाठी, सोडली मी लाज रे' असे वागतो आणि धावून येतो. पू. आप्पाजी महाराजांची अजून काही लीला आहेत ते सांगतो."

वाठोडा गाव हे आर्वीपासून दोन कोसावर आहे. त्यागावी ओंकार नावाचा ब्राह्मण त्याच्या मृदुभाषी, पतिसेवा तत्पर आणि शांत अश्या पत्नी बरोबर सुखाचा संसार करीत होता. पत्नीला पिशाच्च बाधा झाली. तिला पिशाच्च संचार झाला की केस मोकळे सोडून ती गाव भर फिरत असे. जमीनीवर गडबडा लोळून असंबद्ध बोलत राही. जोर जोराने ओरडून बोले तर कधी हासत राही किंवा रडत असे. कधी ती अन्न खात नसे तर कधी खूप खात असे. कधी दिवस रात्र झोपत नसे तर कधी दिवस रात्र झोपतच असे. अशा यातनांना भोगून शरीर कृश झाले. हकीम, वैद्य व जे जो सांगील ते उपाय तांत्रिक मांत्रिक करून झाले. तरी गुण काही येईना. आप्त स्वकीय कंटाळले. गांवातील काही वृद्धांनी ओंकार याला सल्ला दिला की त्याच्या पत्नीला आर्वीचे थोर संत पू. आप्पाजी महाराजांच्या समाधीवर घेऊन जा आणि विनवणी कर. ओंकारला हे पटले व तो पत्नीसह आर्वीला पू. आप्पाजींच्या समाधीचं दर्शन घेऊन शरण गेला. पू. आप्पाजींना ओंकार व पत्नीने विनंती केली की या दुर्गम व्यथेतून त्यांना सोडवा. शरण आलेल्यांना अभयदान व कामनापूर्ति हे तर संतांचे ब्रीद आहे. ते दंपती म्हणाले पू. आप्पाजी महाराज आपण अंत पाहू नका. अशी विनंती दोघांनी केली व सेवेला प्रारंभ केला. तिने रोज पू. आप्पाजींचे नामस्मरण करून १०८ वेळा समाधीची प्रदक्षिणा करून साष्टांग दण्डवत घालून तेथील तीर्थ प्राशन करावे हा नेम सुरू केला. त्यांनी परात्र सेवन बंद केले आणि एक वेळ भोजन करून सेवा करू लागले. काही दिवसांनी ओंकारची पत्नी समाधीसमोर बसली असतांना तिला कुणीतरी धक्का दिला असे वाटले आणि ती पायरीवर जाऊन पडली. ती मोठ मोठ्याने आक्रोश करू लागली. ती ओरडून बोलू लागली की मी रेवसा क्षेत्री जाईन व गुरुंची सेवा मनोभावे करीन. असा काहीवेळ गेल्यावर ती भानावर आली. तेव्हा तिने समाधीला नमस्कार करून चमत्कार सांगू लागली. पू. आप्पाजी महाराजांनी त्या बाईला पेढीबोर संगम श्रीक्षेत्र रेवसा येथे श्री ब्रह्मचारी महाराज यांचे दर्शन घेण्याची आज्ञा केली. तेथे पू. ब्रह्मचारी महाराजांची उपस्थिती आज ही आहे. पौष महिन्यात वद्य सप्तमी पासून चार दिवस पू. ब्रह्मचारी महाराजांची पुण्यतिथी उत्सव सुरू होतो व द्वादशीला प्रक्षाळ पूजा आणि रात्री भजन खिरापतीचा नैवेद्य व महाआरती होत असते. लोक समाधी मंदिरा समोर टाळ मृदंग, फेर व भजन करून नाचतात. जणू पंढरीच रेवश्याला अवतरली असते. आनंदाचा पूर रेवश्याला येतो.

वरील दंपती रेवश्याला आले व उत्सवाच्या वेळी आदती म्हणजे ओंकारच्या पत्नीच्या अंगात पिशाच्च संचार झाला. तिने पू. ब्रह्मचारी महाराजांच्या समाधीवर नमस्कार करण्यासाठी हात ठेवल्याबरोबर हात समाधीवर चिकटला. हात उचलता येईना. शरीरात थरकाप आला. ती महाराजांना ओरडून विनवू लागली "मी झाडाला सोडते. या बाईस छळणार नाही. मी भीक मागते. मला मारू नका, मला सोडा. पुन्हा मी त्रास देणार नाही." असे म्हणून ती बाई रडू लागली. तिच्या अंगावर समाधि मंदिराचे तीर्थ शिंपडल्याबरोबर हात मोकळे झाले. ती बाई लगेच नदीवर गेली आणि नदीत डुबकी लावून मंदिरात धावत आली. सगळे पाहणारे लोक आश्चर्यचकित झाले. बाईने समाधिला १०८ प्रदक्षिणा केल्या. सर्वांनी पू. ब्रह्मचारी महाराज व पू. आप्पाजी महाराजांचा जयजयकार केला. त्या बाईची पिशाच्च बाधे पासून सुटका झाली.

सूरदास म्हणाले की पू. आप्पाजी महाराज ह्या थोर संताने समाधि घेतल्यावर अनुभव दिला आहे. श्री विश्वेश्वर दादा हे पू. आप्पाजी महाराजांचे पणतू आणि पू. तात्याजी महाराज घाटे यांचे पुत्र यांनी श्री सतीश पाठक यांना अनुभव सांगितला. श्री विश्वेश्वर दादा श्री मधुकर मुळे यांना घेऊन बद्रिनाथ यात्रेला वैशाख महिन्यात

गेले व दर्शन घेऊन परतीच्या प्रवासाला निघाले. हनुमान चट्टीवरून ते यमुनोत्रीला दुर्गम प्रवासाला जाऊन देवीचे दर्शन घेऊन परत हनुमान चट्टीस येण्याकरिता निघाले. प्रवासात एकीकडे उभे डोंगर व दुसरीकडे खाई आणि चढ-उतार असा पायी प्रवास सुरु झाला. अंधार पडू लागला म्हणून दोघांनी परतीच्या प्रवासाची घाई केली. भराभर चालताना मधुकर मुळे यांना अंधारात पायवाट नीट दिसली नाही. ते एका खोल खड्ड्यात पडले. ते एका पायाने अधू होते. त्यांना स्वतः बाहेर येणे शक्य नव्हते. श्री विश्वेश्वर दादा पण इतके थकले होते की त्यांना मधुकर मुळेंना ओढून काढणे अशक्य होते. आजू-बाजूला कोणीही यात्रेकरु नव्हते. दोघांनी पू. आप्पाजी महाराजांचा धावा सुरु केला. एका घटकेनंतर दोन व्यक्ति विजारी घेऊन आल्या. त्यांपैकी एकाने खाली खड्ड्यांत उतरून खांद्यावर मधुकर मुळे यांना घेतले आणि दुसऱ्याने त्यांना बाहेर ओढून घेतले. दादा व मुळे यांना हायसे वाटले. त्या दोन व्यक्तींनी दादा व मुळे यांना हनुमानचट्टी पर्यंत विजेरी प्रकाशात पोहोचवून दिले व रात्री तेथे मुक्काम करण्याचा सल्ला दिला. प्रवासातून परतल्यामुळे त्यांनी चहा घ्यायचे ठरविले. मागे वळून मदत केलेल्या व्यक्तींना हाक मारण्याच्या हेतूने दादा वळले तर ते दोघेही तेथून दिसेनासे झाले. हनुमानचट्टीला आजूबाजूला उभे असलेल्या लोकांना विचारणा केली तर लोक म्हणाले की आम्ही तुम्हा दोघांनाच बघितले आणि तुमच्याबरोबर कोणीही नव्हते. तुमचा काहीतरी भ्रम झाला आहे. हे ऐकून दादा व मधुकर मुळे यांना आश्चर्य वाटले. त्यांच्या हाकेला व मदतीला पू. आप्पाजी महाराजनी स्वतः येऊन कठिण प्रसंगातून सुटका केली. दोघांच्याही डोळ्यातून अश्रू आले. अंतःकरण गहिवरून आले. असे हे संत पू. आप्पाजी महाराज कृपावत्सल आहेत.

श्री मधुकर मुळे हे विद्युत मंडळात नोकरीला होते. आर्वीच्या गांधी चौकात ते विद्युत खांबावर दुरुस्तीच्या कामासाठी चढले असतांना विद्युत स्पर्श झाल्यामुळे खाली पडले. ते बेशुद्ध झाल्यामुळे लोक म्हणू लागले की मधुकर मुळे जगणे अशक्य आहे. आर्वीच्या उपचारानंतर वर्धेच्या इस्पितळात भरती करावे लागले. आर्वीत त्यांच्या पत्नी पुष्पाताईंना तर रडू कोसळले. तिने पू. आप्पाजी महाराजांच्या मंदिरात जाऊन धावा केला आणि तिच्या कुंकवास राखण्याबद्दल हात जोडून प्रार्थना केली. पुष्पाताई रोज नियमाने पू. आप्पाजींच्या मंदिरात जाऊन मनोभावे प्रार्थना करीत होत्या. पुष्पाताईंची गरज वर्धेला मधुकररावांजवळ इस्पितळात होती. त्या वर्धेला आल्या. एका नातेवाईकाकडून रोज जेवणाचा डबा मिळत होता. एकदा त्या नातेवाईकाने सांगितले की ४ दिवस अडचण असल्यामुळे ४ दिवस डब्याची व्यवस्था करून घ्यावी. पुष्पाताईंची चिंता बघून मधुकर मुळे पत्नीला म्हणाले की पू. आप्पाजींनी मरणातून वाचविले आहे. चार दिवस उपाशी राहण्याने आपण मरणार नाही. तेव्हा चिंता न करता पू. आप्पाजी महाराजांवर विश्वास ठेव. त्या चार दिवसांत एक वृद्ध गृहस्थ मधुकर मुळे साठी रोज डबा आणून देऊ लागले. चार दिवसांनी पुष्पाताईंना वाटले की या वृद्ध गृहस्थाची अन्नदात्याची आपण विचारपूस करू. चौथ्या दिवशी वृद्ध गृहस्थाने डबा दिला व म्हणाले की ते आता येणार नाहीत. तुम्ही सर्व सुखी रहा असा आशीर्वाद दिला व अचानक बाहेर निघून गेले. पुष्पाताई घाईने त्यांच्या मागे गेल्या बरोबर बाहेर ते गृहस्थ दिसेनासे झाले. पुष्पाताईंच्या मनांत त्यांचे आभार मानून पायाला नमस्कार करावा असे वाटले पण वृद्ध गृहस्थाने ती संधी पुष्पाताईंला दिली नाही. मधुकर मुळे म्हणाले की पू. आप्पाजींनी जेवणाचा डबा पोहोचवून ४ दिवसांची अडचण सुद्धा सोडविली. सद्गुरु माऊली किती लक्ष भक्तांवर देते हाच अनुभव मिळाला. थोड्याच दिवसांत मधुकरची तब्येत सुधारली. पाय अधू राहिला.

समाधि मंदिरात पू. आप्पाजी महाराज दिव्य ज्योति रूपांत वास करतात. या मंदिराच्या आवारांत श्री विश्वेश्वर दादा घाटे यांची काकू जानकीबाई आणि लक्ष्मणराव पिंगळे पुजारी परिवारासह राहत होते. ते नित्य नियमाने पू. महाराजांची पूजा करीत होते. तेथेच महादेवाच्या मंदिरात सभामंडपात लोक झोपले होते. पिंगळे यांच्या पत्नी प्रभावती यांना भांड्यांचा आवाज ऐकून रात्री जाग आली. त्या अंथरुणावर उठून बसल्या. त्यांनी चौफेर बघितले. आवाजाच्या दिशेचे दृष्य पाहून त्या गर्भगळीत झाल्या. हवन कुंडाजवळ बसून गंगाळातील पाणी घेऊन एक व्यक्ति स्नान करीत होती. प्रभावतींनी विचार केला की मंदिराची सर्व दारे त्यांनी झोपण्याआधी व्यवस्थित बंद केली होती तर हा कोण व्यक्ति मध्यरात्री मंदिरांत येऊन स्नान करीत आहे? घाबरलेल्या आवाजात प्रभावतींनी आवाज दिला कोण आहे? आवाज देता क्षणी ती व्यक्ति उठली व क्षणात समाधि मंदिरांत जाऊन अदृश्य झाली. प्रभावती उठल्या व हवनकुंडा जवळ गेल्या तर बघितले की तेथे जल किंवा गंगाजल काहीच नव्हते. सकाळी उठून हा प्रकार प्रभावतीने सर्वांना सांगितला. जानकीबाई म्हणाल्या की प्रभावती तू भाग्यवान आहेस. पू. आप्पाजी महाराजांनी तुला रात्री दर्शन दिले. त्यांनी सर्वांना या घटनेद्वारे कळविले आहे की ते अजून या समाधि स्थळात वास करतात. भक्तांनी सद्गुरुवर निष्ठा ठेवावी.

संस्थेचे विश्वस्त पाठक घराणे होते. त्यांच्या घरातील श्री बाळासाहेब पाठक यांचे बालपणी शिक्षण अमरावतीला झाले. अमरावतीला असतांना ते भाजी बाजारात गणेश मंदिरांत राहत होते. त्यावेळ पासून त्यांना पू. आप्पाजी महाराजांची भक्ती आणि परमार्थाची गोडी लागली. त्यांनी काही दिवस अमरावतीला विद्युत मंडळात नोकरी केली आणि आर्वीला स्थानांतर झाले. आर्वीला नित्यनेमाने नोकरी संभाळून समाधि मंदिरात नित्य दर्शनास येणे, उत्सवांत तन मन धनाने सेवा करणे, ही सेवा ते करू लागले. त्यांची श्रद्धा महाराजांवर बघून विश्वस्त मंडळाने संस्थानचा कार्यभार बाळासाहेब पाठक यांच्यावर सोपविला. पू. महाराजांच्या उत्सवासाठी श्री माधवराव खेडकर हे भक्त प्रतिवर्षी येत व महत्वाचा कार्यभार उत्सवात सांभाळून सेवा करीत असत. काही काळानंतर ते थकले आणि त्यांच्या सेवेत खंड पडला. त्यांचा देह खाटेवर पडून झिजू लागला. बाळासाहेब पाठकांना याची चिंता वाटू लागली. १९८९ साली दिवाळीला बाळासाहेब पाठकांना स्वप्नांत माधवराव खेडकर खाटेवर गलितगात्र अवस्थेत झोपलेले दिसले व त्यांच्या जवळ पाठक स्वतः बसून प्रकृतिची विचारपूस करीत होते. तिथे एक वृद्ध गृहस्थ काठी घेऊन समोरून आले. त्यांनी दोघांकडे पाहिले. वृद्धाची शरीरयष्टी पातळ व तेजस्वी मुखमंडळ होते. ते वृद्ध गृहस्थ बाळासाहेबांना म्हणाले की आता माधव कधी खाटेवरून उठणार नाही. तेव्हा संस्थानचा सर्व कार्यभाग त्यानीच बघावा. बाळासाहेबांनी त्या वृद्धास विचारले की असे कां बोलता? वृद्ध गृहस्थानी बाळासाहेब पाठकांकडे असा काही नेत्र कटाक्ष टाकला की पाठकांना कापरे सुटले. थोड्याच वेळात बाळासाहेबांना जाग आली. खरोखरच त्यानंतर माधवरावांना फार भयंकर शरीर व्याधि जडली व स्वर्गवासी झाले. पू. आप्पाजींवर श्रद्धा ठेवून पाठकांनी माधवराव खेडकरांच्या कामाची जवाबदारी स्वीकरीली.

श्री बाळासाहेब पाठक संस्थानचा कार्यभार संभाळू लागले. त्यांना असे अनेक अनुभव आले की पू. आप्पाजी महाराज त्यांच्याकडून सेवा करवून घेत आहेत. त्यांच्याकडून सेवा करून घेणे ही पू. आप्पाजी महाराजांचीच इच्छा होती. म्हणून मंदिरात सेवा करताना श्री बाळासाहेब पाठक निश्चित होते. श्री बाळासाहेबांना

एकदा एका भक्ताने घर जमीनीसह संस्थानला दान दिल्याचा कागद मिळाला .या कागदाची आधीच्या विश्वस्तांनी कागदोपत्री संस्थानच्या नावाने नोंदणी केली नाही असे दिसले .धर्मादाय आयुक्त कार्यालय वर्धला असून तेथे नोंदणी करणे आवश्यक आहे, असे वाटल्यामुळे उद्या वर्धला जाऊ असे पाठकांनी ठरविले .रात्रीच्या वेळी त्यांना स्वप्न दिसले व एक वृद्धाने स्वप्नांत येऊन सांगितले की कागद-पत्र दाखल करण्यास वर्धला जाऊ नको .मेलेल्यांना कां मारतोस? त्यांच्या कर्माची फळ ती भोगीत आहेत .तेव्हा चिंता करु नकोस .यामुळे वर्धला जाण्याचा विचार त्यांनी सोडला .पुन्हा दोन महिन्यांनी बाळासाहेबांना वाटले की ते स्वप्न होते .पुन्हा वर्धला कागदपत्र नोंदणीचा विचार पक्का केला .पुन्हा त्या रात्री तेच वृद्ध गृहस्थ स्वप्नांत आले व म्हणू लागले " जे भोग भोगीत आहे त्यांच्या मागे कां लगतोस? आणि तू कशासाठी आगीत पोळतो? तू जर वर्धला जाऊन नोंदणीचा प्रयत्न केला तर परिणाम भयंकर होतील .नाद सोड .त्या घर आणि जमीनीचा काही उपयोग नाही " .स्वप्नांत त्या वृद्धाने बाळासाहेबांना धक्का दिल्यामुळे जाग आली .बाळासाहेबांना पटले की त्यांना वृद्धाने सांगितलेल्या आज्ञेची विस्मृति झाली, ही मोठी चूक होती .ते स्वप्नातील वृद्ध गृहस्थ दुसरे कोणी नसून पू .आप्पाजी महाराज होते .म्हणून बाळासाहेबांनी त्या घर जमीनीच्या नोंदणीचा विचार सोडून दिला .ज्या भक्ताने ते घर व जमीन दान दिले पण शब्दास न जागून पू .महाराजांचे अपराधी झाले आणि त्याची नोंदणी वेळेवर करुन दिली नाही .अशा कुटुंबाची सुख-शांती तर गेलीच आणि कुटुंबाची वाताहत झाली .

श्री बाळासाहेब पाठक यांचा एक अनुभव असा की प्रक्षाळपूजेच्या दिवशी रात्री मंदिरांत भजन होत असते. त्यानंतर बाळासाहेबांच्या हस्ते महाआरती होत असे. भजन सुरु झाले व बाळासाहेब थकल्यामुळे विश्रांती घेण्यासाठी गच्चीवर गेले. त्यांना झोप लागली. भजन संपत आले व कुणीतरी त्यांना हाक मारली की आरतीची वेळ झाली आहे, उठा. बाळासाहेब लगबगीने खाली आले व बेबीताई व विश्वेश्वरदादा यांना म्हणू लागले की बरे झाले तुम्ही मला जागे केले. त्या दोघांनी बाळासाहेबांना सांगितले की त्यांनी उठविले नाही. तेव्हा बाळासाहेबांना वाटले की त्यांच्याकडून सेवा व्यवस्थित करुन घ्यावी म्हणून पू. आप्पाजी महाराज स्वतः लक्ष ठेवून आहेत व सेवा करवून घेत आहेत. असेच त्यांना पू. आप्पाजी महाराजांनी स्वप्नांत येऊन कल्पना दिली की श्री विश्वेश्वर दादा घाटे व पिंगळे पुजारी लवकरच सोबत सोडणार आहे. तेव्हा हे स्वप्न बाळासाहेबांनी बेबीताईंना सांगितले. थोड्याच दिवसांत दोघे आजारी झाले व इहलोक सोडून गेले. पू. आप्पाजी महाराजांनी एकदा स्वप्नांत येऊन बाळासाहेबांना मंदिराची दुरुस्ती करण्याची आज्ञा दिली. अशा प्रकारे श्री बाळासाहेब पाठक पू. आप्पाजींची निष्काम सेवा करीत होते. त्यांची निष्ठा व सेवाभाव बघून पू. आप्पाजींनी ही पारमार्थिक सेवा करवून घेतली. अमरावतीला मुरलीधर मंदिरांत पू. ब्रह्मचारी महाराज आणि पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांचे वास्तव्य झाले. पू. आप्पाजी महाराज यांनी गुरु आज्ञेने दरवर्षी मुरलीधर मंदिरात भागवत सप्ताह केला व हे मंदिर भक्तांसाठी पवित्र पावन झाले आहे. पू. ब्रह्मचारी महाराज आणि पू. आप्पाजी महाराज यांची नाम समाधि या मंदिरात आहे. पू. आप्पाजी महाराजांनी कृष्ण जन्माची प्रथा येथे सुरु केली व ती पुढे भक्तांनी परंपरा चालू ठेवली. कथा, कीर्तन, भजन, प्रवचन या मंदिरात होतात. विद्युत दीप रोशनाई व फुलांचे हार बांधून पाळणा सजवून बाळकृष्णाला पाळण्यात घालतात व भक्तगण पाळण्याचे गीत म्हणत झोका देतात, गुलाल उधळतात. रामकृष्णपंत शेलुडकर हे भाविक पू. आप्पाजी महाराजांवर श्रद्धा ठेवून होते. त्यांनी एकदा श्रीहरीला झोका देण्यासाठी पाळण्याला हात लावला. त्यांना विद्युत प्रवाहाचा जोराचा धक्का बसला. यामुळे ते फेकल्या गेले

आणि शरीराचा तोल सुटला. ते खाली पडणार त्यावेळी कोणीतरी कमरेस हात लावला असे त्यांना वाटले. म्हणून ते पडले नाही. त्यांना भोवळ आली व खाली बसले. जेव्हा नेत्र उघडले तेव्हा एक दिव्य प्रकाश झोत जवळून गेला व पू. आप्पाजी महाराजांच्या समाधीत तो दिव्य प्रकाश लुप्त झाला. आजूबाजूच्या लोकांना तो प्रकाश दिसला नाही. पू. आप्पाजी महाराजांनी धावत येऊन रामकृष्णपंत शेलुडकर यांना वाचविले आणि प्रकाश रुपात दर्शन दिले. असे अनेक अनुभव लोकांना आले आहेत.

पू. आप्पाजी महाराज दरवर्षी मथुरा वृंदावनाची यात्रा करीत होते. तेथे ते गोवर्धन परिक्रमा करीत असत. एकदा कृष्ण मंदिरात रात्री राहण्याचे त्यांनी ठरविले. ते मंदिर रात्री बंद होण्यापूर्वी पुजारी सर्वांना बाहेर काढून कुलुप लावीत असे. पू. आप्पाजी यांनी पुजारी यांस विनंती करून कसे तरी त्याचे मन वळविले व मंदिरात राहिले. पुजाऱ्याला मात्र राहवले नाही. त्याने रात्रीच्या वेळी मंदिरात येऊन पुन्हा बघितले. पुजारीचे अहोभाग्य फळले. त्याने बघितले की पू. आप्पाजी महाराज श्रीकृष्ण व गोप गोपी बरोबर रासक्रीडेत आनंद घेत आहेत. हे दृश्य पाहून पुजाऱ्याचे जीवन कृतार्थ झाले. मंदिराची सेवा व भक्ती बरोबर पू. आप्पाजी महाराज यांच्या अधिकाराने श्रीकृष्ण दर्शन व रासक्रीडेचे दर्शन पुजाऱ्याला घडले. मथुरेला वृंदावनात आज ही पू. आप्पाजींचे नाम समाधि मंदिर आहे. पू. आप्पाजींनी कृष्णाला मागणी केली की त्यांना नेहमी कृष्ण कथा आवडते. स्मरण करताच श्रीकृष्णाचे दर्शन व्हावे आणि श्रीकृष्णाने त्यांना दूर करू नये.

पू. आप्पाजी महाराजांचे अनेक शिष्य होते. त्यांचे प्रवचन ऐकणारे आणि श्रद्धा ठेवणारा भक्त परिवार फार मोठा होता. तरी त्यांच्या शिष्यांपैकी विशेष कृपांकित झालेले अधिकारी व्यक्ति म्हणजे पू. बापुराव महाराज खातखेडकर यांचे गुरु पू. श्री बाबासाहेब महाराज गढीकर होते. पू. शामराव महाराज चांदेले हे अधिकारी पुरुष पू. आप्पाजी महाराजांचे शिष्य होते व पू. शामराव महाराजांचे शिष्य पू. तात्याजी मार्डीकर होते. या संतांनी विदर्भात लोकोद्धार, भक्ती प्रसार आणि अध्यात्मिक अमौलिक कार्य केले.

विवेक सूरदासांना म्हणाला पू. ब्रह्मचारी महाराज व पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांचे चरित्र ऐकल्यावर असे दिसते की या संतांचे अलौकिक कार्य हे भगवंताच्या इच्छेने होते. या साठी ते महापुरुष संतरूपाने अवतार घेऊन लोक कल्याणासाठी, भक्तासाठी पृथ्वीतलावर येतात व भक्तांच्या इच्छा पूर्ण करतात.

सूरदास म्हणाले की संत आणि भगवंत हा भेदच राहत नाही. "पाणी तोचि मेघ, मेघ तोचि पाणी, काय या दोन्ही पाणी वेगळीक । देव आणि संत, संत आणि देव, म्हणे जनीभाव एक जैसा॥"

संतांनी केलेले कार्य हे भगवंतानी केलेले कार्य असते हे निःसंशय आहे. म्हणून अध्यात्म जाणून घ्यायचे असेल तर सर्व सामान्य माणसाने योग्य गुरुकडून ज्ञान समजून घ्यावे आणि निजस्वरूप अनुभवावे.

"वाचिता अध्यात्म जाणताही अर्थ, गुरुविण व्यर्थ सर्व काही"

बुधरामने मनसारामला विचलित केले. बुधराम मनसारामला म्हणाला "एकली पू. आप्पाजी महाराजांची कथा? तू स्वस्थ कसा आहेस?" मनसाराम म्हणाला " मी दिसायला शांत असलो तरी तृप्त नाही. मला अजून या विलक्षण कथा विचलित करतात. मला प्रश्न आहे की संतांना असा अधिकार मिळतो हे त्यांच्या पुण्याईने, श्रद्धेने की भक्ती किंवा सेवेने मिळतो? हे माझ्या सारख्या सामान्याला कळत नाही."

तेवढ्यात चित्तरंजन म्हणाला "सूरदासजी, आम्ही संत कथा ऐकण्यासाठी उत्सुक आहोत. पू. ब्रह्मचारी महाराज आणि पू. आप्पाजी महाराज घाटे यांची कथा ऐकवून आमचा भक्तीभाव जागृत केला. आपण जे काही सांगता ते श्रवणीय व गोड आहे."

सूरदास म्हणाले की पू. बापुराव महाराजांचे गुरु परब्रह्म पू. बाबासाहेब महाराज गढीकर यांच्या बदलची कथा पुढे सांगतो.

*****